

Nr 78

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln till universiteten, den medicinska undervisningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

1:o) **Uppsala universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 77, s. 120—143 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1956) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 12 405 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald* (I: 95) och den andra inom andra kammaren av herr *Nestrup* (II: 113), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta inrätta en laboratorsbefattning i elektronik i lönegrad Ca 34 vid Uppsala universitet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 421) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 513), i vilka — såvitt här är i fråga — hemställts,

a) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till inrättande från och med läsåret 1957/58 av de tjänster inom filosofiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund, varom 1947 års riksdag fattade principbeslut men som ännu ej inrättats, samt om förslag belysande frågan om ett universitet i Norrland och syftande till att minska bristen på akademiskt utbildade lärare i norrländska skolor,

b) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om sådan ändring

i universitetsstatuterna att respektive studentkår tillförsäkras representationsrätt vid behandlingen av sådana ärenden inom fakultet och sektion, som tidigare varit föremål för behandling inom motsvarande undervisningsnämnd;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 426) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 518), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta inrätta två docentbefattningar vid Uppsala universitets medicinska fakultet;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 427) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 529), i vilka under mom. f) hemställts, att riksdagen måtte uttala, att vid utformande av de närmaste årens skolpolitik avgörande vikt måtte fästas vid att en planmässig upprustning av universitet och högskolor genomfördes, så att behovet av väl kvalificerade lärare bleve fyllt.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna I: 95, I: 427 och II: 513.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen följande.

1. Inrättande av en preceptor i Ca 34 i civilrätt.
2. Förstärkning av medicinska fakultetens personalorganisation m. m. såsom en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen:

Omvandling av den nuvarande laboraturen i klinisk kemi, vilken innehas av A. J. T. Grönvall, till professur med Grönvall såsom förste innehavare. Prosektor i patologi.

Laborator i bakteriologi.

Lärare i Ce 30 i klinisk farmakologi.

Förste amanuens för klinisk bakteriologi.

Preparator i Ce 14 för farmakologi.

Laboratoriebiträde i högst Ce 13 för klinisk bakteriologi.

Kanslibiträde i Ce 11 för klinisk kemi.

Översiktskurser i medicin (kostnad 3 500 kronor).

Översiktskurser i kirurgi (kostnad 3 500 kronor).

Kurser i kliniska undersökningsmetoder (kostnad 4 950 kronor).

Demonstrationskurs i sjukvårdsteknik och fysikalisk terapi (kostnad 1 500 kronor).

Kurser i klinisk fysiologi (kostnad 3 500 kronor).

Kurser i socialmedicin (kostnad 1 500 kronor).

Kurs i röntgendiagnostik (kostnad 750 kronor).

Övergångsanordningar (kostnad 26 430 kronor).

3. Ändring av benämningarna å professorerna i allmän patologi och patologisk anatomi samt i patologisk anatomi till professorer i patologi (jfr prop. 1954: 212).

4. Inrättande vid medicinska fakulteten av ytterligare en docentbefattning, avsedd att företrädesvis stå till förfogande för kliniskt ämne.
5. Inrättande av ett universitetslektorat i isländska språket.
6. Inrättande av en befattning som biträdande lärare i sociologi.
7. Inrättande av en tjänst som biträdande lärare och en som andre amanuens i pedagogik.
8. Inrättande av ytterligare en förste assistentbefattning vid mineralogisk-geologiska institutionen.
9. Inrättande av en befattning som förste amanuens vid fysikalisk-kemiska institutionen.
10. Inrättande av en befattning som andre amanuens vid institutionen för ekonomisk historia.
11. Inrättande av en andre amanuensbefattning vid institutionen för statskunskap.
12. Höjning av teologiska fakultetens kursanslag med 13 500 kronor.
13. Anvisande av 1 000 kronor till amanuenshjälp åt ledaren för kurserna i marin zoologi vid Klubbans biologiska station.
14. Anvisande av 9 000 kronor för dubbling av kursundervisningen i genetik.
15. Höjning med 600 kronor av arvudet till läraren för utförande av ritningar för vetenskapliga ändamål.
16. Anvisande av 13 100 kronor till arvoden åt universitetets dekaner (sammanhänger med frågan om utfärdande av nya statuter för universitetet).
17. Inrättande av en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 14 vid kemiska institutionen.
18. Inrättande av en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ce 13 vid institutet för högspänningsforskning.
19. Inrättande av ytterligare två laboratoriebiträdestjänster, placerade i Ce 11 och avsedda, den ena för medicinska kliniken och den andra för geografiska institutionen.
20. Inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ce 11 vid teologiska institutionen.
21. Inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ce 11, gemensamt för de i Philologicum inrymda institutionerna ävensom medelsanvisning för anställande av ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång, gemensamt för humanistiska sektionen.
22. Inrättande vid medicinska fakulteten av två befattningar som djurvårdare i Cg 10.
23. Indragning av befattningen som intendent i Ca 27 vid gymnastik- och idrottsinstitutionen.
24. Inrättande av en amanuensbefattning i reglerade befordringsgången vid universitetskansliet.
25. Extra-ordinariesättning av en kamrerarbefattning i Cg 27 och en kontorsskrivarbefattning i Cg 19 vid drätselverket samt ordinariesättning av en kontorsbiträdestjänst i Ce 8 därstädes.
26. Medelsanvisning för anställande vid vardera av patologiska och medicinsk-kemiska institutionerna av ytterligare ett ekonomibiträde i Cg 5.
27. Medelsanvisning för en instrumentmakare i Ca 16 i stället för en dylik befattningshavare i Ca 14 vid fysiska institutionen, för en instrument-

makare i Ce 16 i stället för en dylik befattningshavare i Ce 14 vid var och en av astronomiska och farmakologiska institutionerna, en instrumentmakare i Ce 16 i stället för en institutionsvaktmästare i Ce 14 vid fysikalisk-kemiska institutionen, för ett förste laboratoriebiträde i Ce 15 i stället för en institutionsvaktmästare i Ce 14 vid kemiska institutionens oorganiska avdelning, för en instrumentmakare i Ca 14 i stället för en institutionsvaktmästare i Ca 12 vid astronomiska institutionen, för en institutionsvaktmästare i Ca 14 i stället för en dylik befattningshavare i Ca 12 vid zoologiska institutionen och för en institutionsvaktmästare i Ce 12 i stället för en vaktmästare i Ce 10 vid vardera av limnologiska institutionen och kemiska institutionens oorganiska avdelning.

28. Höjning med 43 000 kronor av anslagsposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag innebär sammanlagt en anslagshöjning med 1 455 000 kronor.

Departementschefen har i detta sammanhang i korthet lämnat en redogörelse för ett av särskilt tillkallade sakkunniga framlagt betänkande angående den *juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen* ävensom de däröver avgivna remissyttrandena, vilken redogörelse återfinnes å s. 135—139 i 1956 års åttonde huvudtitel, vartill utskottet får hänvisa. Departementschefen har framhållit, att han, efter den beredning av de föreliggande förslagen, som ägt rum inom ecklesiastikdepartementet, kommit till den uppfattningen, att kanslerns förslag i vad gällde juristutbildningen i stort sett kunde godtagas, men att dennes förslag beträffande den samhällsvetenskapliga utbildningen behövde ytterligare övervägas inom departementet. Det vore emellertid departementschefens avsikt att slutföra beredningen av ärendet till sådan tidpunkt, att förslag till omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen kunde föreläggas 1957 års riksdag.

Till stöd för det i *motionerna I: 95* och *II: 113* framställda yrkandet har anförts bland annat följande.

Bland det mest utmärkande för den vetenskapliga tekniken under och efter det andra världskriget är den vidsträckt användning som elektroniska mätmetoder och apparater fått inte blott inom så gott som varje naturvetenskaplig och medicinsk forskningsgren utan även på många andra områden.

Vid Uppsala universitet bedrivs en intensiv forskningsverksamhet där elektroniska metoder utnyttjas. Alltmer framträder som en mycket allvarlig brist att universitetet för närvarande helt saknar ordinarie lärarkrafter inom det viktiga ämnet elektronik. Närmaste institution där undervisning inom denna speciella gren av fysiken bedrivs är tekniska högskolan. Det är uppenbart att de forskare, som i sitt arbete utnyttjar elektronisk apparatur utan att själva ha erhållit specialutbildning, skulle ha oskattbara fördelar av att på närmare håll finna den sakkunskap, som måste anlitas icke blott vid apparatinköp utan framför allt vid nykonstruktioner. Ännu större fördelar framträder om ökade möjligheter funnes för utförande av forskningsarbeten inom elektroniken som sådan, helst som man då skulle

undvika den tidsförlust det innebär att avvakta publiceringen av utomlands utförda nykonstruktioner.

Påpekas bör att vid den i januari 1954 av kanslern anordnade ämneskonferensen i fysik starkt framhölls, inte minst av representanter för de tekniska läroverken, behovet av förbättrad utbildning i elektronik för blivande lärare.

Fysiska institutionens tillbyggnad är nu färdig. Utrymmen står redan till förfogande för en laborator i elektronik. Institutionens utrymmen för undervisning har utvidgats, så att vid anordnande av kurser i elektronik lokalsvårigheter ej möta. I institutionens tillbyggnad har lokaler ställts till förfogande för en elektronikverkstad, och materiel för denna verksamhet finnes också på platsen.

I de sista tre årens petita har en laboratorbefattning i elektronik bevärdats och tillstyrkts av såväl matematisk-naturvetenskapliga sektionen med instämmande från medicinska fakulteten som större akademiska konsistoriet i Uppsala. De två sista åren har inrättandet av en laboratorbefattning i elektronik vid fysiska institutionen i Uppsala tillstyrkts av universitetskanslern.

Sedan länge har ett oerhört trängande behov av undervisning i elektronik vid Uppsala universitet förelegat. Ett påtagligt bevis härför fick man vårterminen 1955, då med ett tillfälligt anslag en kurs i elektronik anordnades vid fysiska institutionen. Denna samlade nämligen över 150 deltagare, d. v. s. cirka tre gånger så många som antalet fysikstuderande vid denna tidpunkt.

I detta sammanhang må erinras om att i årets statsverksproposition en laboratorbefattning föreslås inrättad vid Lunds universitet. Departementschefen har alltså funnit, att en befattning av detta slag bör finnas vid universitetet. Ett uppskjutande av denna frågas lösning för Uppsala universitets räkning skulle med hänsyn till det sista årets synnerligen starkt ökade tillströmning av fysikstuderande få allvarliga konsekvenser såväl för undervisningen som för den pågående forskningen.

I *motionerna I: 421* och *II: 513*, såvitt här är i fråga, har anförts bland annat följande.

Antalet studenter vid högskolor och universitet är i Sverige i dag cirka 20 000. Om tio år kommer denna siffra enligt gjorda beräkningar att ha vuxit till 35 000 å 40 000. Under den närmaste tioårsperioden kommer dessa läroanstalters administration att ställas på mycket hårda prov, så mycket mer som redan nu betydande eftersläpningar i förhållande till de faktiska behoven av lokaler och tjänster föreligger. Läroanstalternas organisation är också uppbyggd under förhållanden som i mångt var olika våra dagars.

I motion nr *I: 285* och *II: 325* vid 1955 års riksdag restes från vår sida ett bestämt krav på en snabb översyn av den högre utbildningen i syfte att öka universitetens och högskolornas kapacitet med hänsyn till bristen på akademiskt utbildad arbetskraft. Den utredning, som Kungl. Maj:t tillsatte medan motionerna låg under behandling i riksdagen, har getts direktiv som i stort svarar mot de önskemål som vi framställde.

Den takt varmed 1955 års universitetsutredning framlagt sina första förslag tyder på att kommittén bedriver sitt arbete med stor skyndsamhet. Det är emellertid utomordentligt viktigt, att de förslag, som i fortsättningen framkommer från kommittén, ägnas en snabb, målmedveten och

positiv prövning av regering och riksdag, så att icke en upprepning sker av misstagen från 1940-talet, då på den s. k. universitetsberedningens förslag en upprustning igångsattes som sedermera avstannade. Sålunda föreligger alltså flera av 1947 års riksdags på Kungl. Maj:ts förslag fattade principbeslut oinfriade. Det gäller bland annat fyra nya professorer inom de filosofiska fakulteterna vid de två statsuniversiteten i Uppsala och Lund. Beträffande några av dessa tjänster anförde föredragande departementschefen i prop. 272:1947 följande, vari riksdagen genom godtagande av statsutskottets utlåtande 247:1947 instämde:

»På grund av önskvärdheten av att tillgången på kompetenta sökande till dessa professorer säkerställs, anser jag, att de icke böra inrättas omedelbart men att principbeslut nu fattas om deras upprättande vid tidpunkt som framdeles bestämmes.»

Under de nio år, som gått sedan dess, har tillgången på kompetenta sökande i dessa ämnen mer än väl säkerställts. Riksdagen bör därför infria sitt 1947 fattade beslut. Det kan anmärkas att så redan skett beträffande ett motsvarande beslut inom de naturvetenskapliga fakulteterna, där principbeslutet fattades 1946. Vi föreslår att universitetsutredningen beredes tillfälle att yttra sig huruvida ett omedelbart verkställande av de 1947 fattade besluten på resterande punkter står i överensstämmelse med de organisationsförslag i övrigt, som utredningen kommer att framlägga. Utredningen bör på denna punkt bedriva sin granskning med sådan skyndsamt att ifrågavarande tjänster kan tillsättas från och med budgetåret 1957/58.

I samband härmed bör också övervägas huruvida icke sådana tjänster, som enligt universitetsberedningens förslag skulle utgöra professorer, men på förslag av Kungl. Maj:t tills vidare inrättades som lägre tjänster — exempelvis såsom preceptorat — nu ändras till de avsedda högre tjänsterna.

Åt universitetsutredningen har jämväl uppdragits att utreda behovet av en avlastning av våra nuvarande läroanstalter genom upprättandet av nya högskolor och universitet, varvid frågan om ett eventuellt universitet eller en högskola i Norrland skall beaktas.

Krav synes böra uppställas på att universitetsutredningen i sina bedömanden av frågan om ett norrlandsuniversitet innesluter uppgörandet av en plan för tillgodoseendet av akademikerbehovet vid de norrländska skolorna.

Åt universitetsutredningen har även uppdragits att överväga »huru stora våra universitet och högskolor bör tillåtas bli». Det är mycket värdefullt att dessa överväganden sker — inte minst av det skälet att det från företrädare för de nu existerande läroanstalterna ofta har anförts som främsta skäl mot en universitetsbildning i Norrland, att statsmakterna i första hand måste se till att varje lärosäte i sig är fullständigt, innan nya universitet upprättas. Vi tror icke att det är rationellt i ett land med så liten befolkning som vår och med tanke på den riksgiltighet, som nu gäller för tentamina, att utgå ifrån att varje universitet innehåller företrädare för varje ämne som är aktuellt för universitetsstudier. Snarare bör universitetsutredningen inrikta sina ansträngningar i den riktningen att inom ämnen och grupper av ämnen, där tillströmningen av studerande är kvantitativt betydlig, en koncentration till någon av läroanstalterna sker.

Från dessa utgångspunkter är det rimligt att frågan om ett norrlandsuniversitet löses med utgångspunkt från de föranstaltningar som nu vid-

tagits beträffande läkar- och tandläkarutbildningen. Åtgärder i syfte att lösa den norrländska lärarbristen i ämneslärartjänster bör sålunda icke a priori innebära krav på att en hel filosofisk fakultet upprättas. Tillkomsten av nya undervisningsenheter bör där liksom i landet i övrigt i första hand bedömas med hänsyn till samhällets faktiska behov av akademiskt utbildad lärarkraft. Givet är dock att övre Norrlands geografiska struktur och speciella befolkningssituation i andra hand måste beaktas.

Motiveringen till det i *motionerna I: 426* och *II: 518* framställda yrkandet om inrättande vid Uppsala universitets medicinska fakultet av ytterligare två docentbefattningar återfinnes i motionen *II: 513* s. 40 och överensstämmer med ett av kanslern för rikets universitet framlagt förslag, vilket departementschefen endast på så sätt biträtt, att han tillstyrkt inrättande av ytterligare en docentbefattning (se punkt 4 ovan). Motionärerna ha understrukit, att dessa docentbefattningar böra i första hand komma forskningen till godo och endast i andra hand den akademiska undervisningen.

Såsom stöd för det i *motionerna I: 427* och *II: 529* gjorda uttalandet har anförts följande.

Otillräckliga resurser vid universitet och högskolor ha framkallat en brist på akademiskt utbildad arbetskraft, som medfört allvarliga olägenheter inom forskning, akademisk undervisning, skolväsen och inom intellektuella yrken över huvud och därigenom äventyrat även den framtida rekryteringen till dessa. Näringslivets behov av tekniker och skickliga yrkesarbetare är icke fyllt. För de starkt ökade årskullarna i våra skolor ha icke tillfredsställande undervisningsanordningar skapats. Detta gäller framför allt det högre skolväsendet. Betydelsen härav för de närmaste decenniernas utveckling är lätt att inse. Denna stagnation har också inverkat menligt på det fria och frivilliga folkbildningsarbetets förutsättningar.

Universitet och högskolor måste få sådana materiella och personella resurser, att de kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag.

Såsom i *motionerna I: 421* och *II: 513*, såvitt här är i fråga, erinrats fattades av 1947 års riksdag principbeslut om inrättande av vissa professurer vid de filosofiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund, vilka tjänster emellertid hittills icke kommit till stånd. Motionärerna ha föreslagit att 1955 års universitetsutredning bereddes tillfälle att yttra sig huruvida ett omedelbart verkställande av 1947 års ifrågavarande beslut stode i överensstämmelse med de organisationsförslag i övrigt, som utredningen komme att framlägga. Enligt motionärerna borde utredningen bedriva sin granskning av dessa frågor med sådan skyndsamhet att förslag i ämnet kunde föreläggas nästa års riksdag. I samband härmed ha motionärerna även ansett att utredningen borde överväga huruvida icke sådana

tjänster, som enligt förslag av 1945 års universitetsberedning skulle utgöra professurer men på förslag av Kungl. Maj:t tills vidare inrättats som lägre tjänster — exempelvis som precepturer — nu borde ändras till de avsedda högre tjänsterna.

Utskottet finner för sin del uppenbart, att förevarande spörsmål höra till de frågor, som enligt de för 1955 års universitetsutredning givna direktiven ingå i utredningsuppdraget, och förutsätter därför att utredningen har sin uppmärksamhet riktad på desamma och snarast för Kungl. Maj:t framlägger de förslag i ämnet, vartill ett närmare övervägande kan giva anledning.

Utskottet utgår vidare från att universitetsutredningen vid sin prövning av frågan om inrättande av ett universitet eller en högskola i Norrland beaktar de synpunkter, som i motionerna I: 421 och II: 513 anförts beträffande upprättandet av ett dylikt lärosäte.

Utskottet förordar, att vad i motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga, under a) påyrkats icke skall föranleda annan riksdagens åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet sålunda med anledning av motionerna anför.

Kungl. Maj:t har den 6 april 1956 utfärdat förnyade statuter för universiteten. Härvid har den i motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga, under b) ifrågasatta ändringen i tidigare gällande statuter blivit genomförd. Vid sådant förhållande torde motionerna i nu ifrågavarande del icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet kan icke heller finna det påkallat att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t göra ett uttalande av den innebörd, som i motionerna I: 427 och II: 529 påyrkats. Utskottet får erinra om att riksdagen tidigare i skrivelse till Kungl. Maj:t givit till känna vad statsutskottet i sitt utlåtande 1955: 191 anförat rörande åtgärder i syfte att öka universitetens och högskolornas kapacitet samt att de i nämnda motioner berörda spörsmålen, såvitt utskottet kan finna, redan äro föremål för 1955 års universitetsutrednings bedömande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår ha vederbörande myndigheter vid Uppsala universitet och universitetskanslern i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 hemställt om inrättande av en laboratur i elektronik. Departementschefen har icke ansett sig böra biträda detta förslag. Departementschefen har emellertid i vad avser Lunds universitet tillstyrkt inrättandet från och med nästa budgetår av en dylik befattning. I motionerna I: 95 och II: 113 har yrkats, att jämväl Uppsala universitet nu måtte utrustas med en laboratur i elektronik. Vad i motionerna anförts om den snabba utvecklingen inom elektroniken och dess stora betydelse för olika grenar av naturvetenskaplig och medicinsk forskning finner utskottet beaktansvärt. Lokalutrymmen stå också till förfogande sedan den fysiska institutionens i Uppsala tillbyggnad numera färdigställts. Utskottet har emellertid icke ansett sig böra biträda det i motionerna I: 95 och II: 113

framställda yrkandet, men förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på det i motionerna angivna spørsmålet.

Av den medicinska fakultetens docentbefattningar är för närvarande endast en avsedd att företrädesvis stå till förfogande för kliniskt ämne. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall ytterligare en dylik docentbefattning komma till stånd från och med nästa budgetår, medan i motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, påyrkats inrättandet redan från och med budgetåret 1956/57 av två nya docentbefattningar för kliniskt ämne. Utskottet, som utgår från att Kungl. Maj:t i den mån förhållandena så medgiva vidtager åtgärder av här ifrågasatt slag för ett successivt förstärkande av den kliniska forskningens resurser, är emellertid icke berett att biträda det i motionerna framställda yrkandet utan avstyrker bifall till detsamma.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 95 och II: 113 samt I: 426 och II: 518, sistnämnda två motioner såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad departementschefen anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 075 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 812 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	190 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 490 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 890 100
<u>Summa kronor</u>	<u>12 457 100</u>

Särskilda uppbördsmedel

1. Inkomst av auktionsverket, dekanatsmedel samt inskrivnings- och kallelsepenningar, i runt tal	3 000	
2. Ränta å vissa donationsfonder ..	42 600	
3. Bidrag från C. F. Liljewalchs fond för personliga professurer	6 500	52 100
		12 405 000
	Nettoutgift kronor	12 405 000

c) till *Uppsala universitet: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 12 405 000 kronor;

II. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört med anledning av vad i motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga, under a) hemställts;

III. att motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga och i vad de avse det under b) i motionerna framställda yrkandet, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

IV. att motionerna I: 427 och II: 529, såvitt här är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) **Uppsala universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 78, s. 144), vilket innebär en anslagshöjning med 105 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 953 000 kronor.

3:o) **Uppsala universitet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 79, s. 144 och 145), vilket innebär en anslagshöjning med 19 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 958 000 kronor.

4:o) **Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 80, s. 146), vilket innebär en anslagsminskning med 120 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 290 000 kronor.

5:o) **Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 81, s. 146 och 147), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 440 000 kronor.

6:o) **Uppsala universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 82, s. 147—149), vilket innebär en anslagsminskning med 132 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 68 000 kronor.

7:o) **Lunds universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 83, s. 149—165) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Lunds universitet: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 11 630 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmqvist m. fl.* (I: 96) och den andra inom andra kammaren av herr *Netzén m. fl.* (II: 96), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att preceptoratet i ämnet ekonomisk historia vid Lunds universitet måtte omvandlas till professur;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Huss* (I: 97) och den andra inom andra kammaren av herr *Rimmerfors* och fröken *Liljedahl* (II: 107), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta uppräknat anslaget till avlöningar vid universitetet i Lund med 60 188 kronor för inrättande av en professur i socialmedicin i enlighet med konsistoriets förslag;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Anderberg* och *Huss* (I: 98) och den andra inom andra kammaren av herr *Blidfors m. fl.* (II: 108), i vilka hemställts, att riksdagen — därest förslag i ärendet ej av Kungl. Maj:t framlägges för årets riksdag — måtte besluta, att en personlig professur i medicin, särskilt njursjukdomar, från och med den 1 juli 1956 inrättas vid Lunds universitet för forskardocenten i praktisk medicin Nils Alvall samt att anvisa medel till personal, materiel och ombyggnadsarbeten som föranledas av professurens inrättande;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Gärde Widemar* och herr *Aastrup* (I: 240) och den andra inom andra kammaren av herr *Rylander m. fl.* (II: 419), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte fatta beslut om inrättande från och med nästa budgetår vid Lunds universitet av en preceptur i Ca 34 i civilrätt;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 426) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 518), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta inrätta två docentbefattningar vid Lunds universitets medicinska fakultet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna I: 97, II: 96, II: 108, II: 419 och II: 513.

Kungl. Maj:ts ovannämnda förslag, som innebär en anslagshöjning med 1 760 000 kronor, avser beträffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen följande.

1. Förstärkning av personalorganisationen m. m. såsom en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen:

Omvandling av den nuvarande laboraturen i klinisk kemi (Lund), vilken innehas av C. G. Holmberg, till professur med Holmberg såsom förste innehavare.

Prosektur i patologi (Malmö).

Laboratur i klinisk kemi (Malmö) med nuvarande överläkaren, docenten C. B. Laurell såsom förste innehavare.

Laboratur i bakteriologi (Lund).

Lärare i Ce 30 i klinisk farmakologi (Lund).

Andre assistent, förste amanuens och tredje amanuens för patologi (Malmö).

Klinisk amanuens för klinisk kemi (Lund).

Klinisk amanuens för klinisk kemi (Malmö).

Preparator i Ce 14, institutionsvaktmästare i Ce 14, laboratoriebiträde i högst Ce 13 och kanslibiträde i Ce 11 för patologi (Malmö).

Preparator i Ce 14 för farmakologi (Lund).

Laboratoriebiträde i högst Ce 13 och kanslibiträde i Ce 11 för klinisk kemi (Malmö).

Översiktskurser i medicin (kostnad 1 750 kronor i vardera Lund och Malmö).

Översiktskurser i kirurgi (kostnad 1 750 kronor i vardera Lund och Malmö).

Kurser i socialmedicin (kostnad 750 kronor i vardera Lund och Malmö).

Kurser i kliniska undersökningsmetoder (kostnad 2 475 kronor i vardera Lund och Malmö).

Kurser i klinisk fysiologi (kostnad 700 kronor i vardera Lund och Malmö).

Kurs i röntgendiagnostik (Malmö; kostnad 750 kronor).

Demonstrationskurser i sjukvårdsteknik och fysikalisk terapi (kostnad 1 500 kronor i vardera Lund och Malmö).

2. Bibehållande övergångsvis under budgetåret 1956/57 av en förste assistentbefattning vid patologiska institutionen i Lund och av en biträdande lärarbefattning i patologi i Malmö, vilka befattningar i propositionen 1954: 212 förutsatts skola indragas, samt anvisande av 4 380 kronor för anställande under sex månader av ett för ämnet patologi avsett laboratoriebiträde.

3. Ändring av benämningarna å professurerna i allmän patologi och patologisk anatomi samt i patologisk anatomi till professorer i patologi (jfr prop. 1954: 212).

4. Förstärkning av personalorganisationen såsom en konsekvens av Kungl. Maj:ts i propositionen 1955:142 framställda, av riksdagen godkända förslag om ökning av det årliga intaget medicine studerande i Lund till 110 med följande befattningar:

Docentkompetent biträdande lärare i fysiologi.

Två biträdande lärare i medicinsk kemi.

En förste assistent, en andre assistent och tre tredje amanuenser för fysiologi.

Två förste amanuenser och en tredje amanuens för medicinsk kemi.

Två laboratoriebiträden i Ce 11, ett för medicinsk kemi och ett för fysiologi.

5. Uteslutande ur avlöningsstaten av ett såsom engångsanvisning upptaget belopp å 4 000 kronor för flyttning av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året.

6. Medelsanvisning till ett för den röntgendiagnostiska avdelningen vid allmänna sjukhuset i Malmö avsett kanslibitråde i Ce 11.

7. Inrättande av en laboratoriefattning i elektronik.

8. Inrättande vid medicinska fakulteten av ytterligare en docentbefattning, avsedd att företrädesvis stå till förfogande för kliniskt ämne.

9. Inrättande av pedagogiska universitetslektorat i dels litteraturhistoria med poetik, dels ock romanska språk.

10. Inrättande av biträdande lärarbefattningar i dels pedagogik, dels ock zoofysiologi.

11. Inrättande för ett vart av ämnena kulturgeografi, fysiologisk botanik, systematisk botanik och organisk kemi av en förste assistentbefattning.

12. Inrättande vid paleontologiska institutionen av en befattning som andre assistent i samband med att docenten J. E. Hede avgår med pension från den för honom personliga tjänsten som förste museintendent.

13. Anvisande av 4 900 kronor för extra kursundervisning i neurologi och dermato-venereologi.

14. Anvisande av 13 100 kronor till arvoden åt universitetets dekaner (sammanhänger med frågan om nya statuter för universiteten).

15. Inrättande av en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 12 vid fysiologiska institutionen.

16. Inrättande av fyra laboratoriebiträdestjänster i Ce 11, varav en vid neurologiska kliniken, en vid fonetiska institutionen, en vid växtbiologiska laboratoriet och en vid botaniska institutionens fysiologiska avdelning.

17. Inrättande av en tjänst som kanslibitråde i Ce 11 för humanistiska sektionen samt förändring av en halvtidstjänst i Ce 11 till heltidstjänst i samma lönegrad vid teologiska fakulteten.

18. Ordinariesättning av en institutionsvaktmästartjänst i Ce 12 samt extra-ordinatesättning av en vaktmästartjänst i Cg 10 och en tjänst som eldare.

19. Anvisande av 50 000 kronor för anställande av tillfällig arbetskraft vid universitetsbiblioteket.

20. Anställande av 21 ekonomibiträden i Cg 5 för arbete med städning och diskning i stället för kollektivavtalsanställd personal.

21. Medelsanvisning för en instrumentmakare i Ce 16 i stället för en institutionsvaktmästare i Ce 14 vid medicinsk-kemiska institutionen och för en instrumentmakare i Ce 14 i stället för en institutionsvaktmästare i Ce 12 vid fysiska institutionen samt institutionen för mekanik och matematisk fysik.

22. Höjning med 7 500 kronor av anslagsposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården.

Till stöd för det i *motionerna I: 97* och *II: 107* framställda yrkandet har anförts i huvudsak följande.

Departementschefen har icke föreslagit något anslag för inrättande av en professur i socialmedicin i Lund. Konsistoriet hade föreslagit, att denna professur inrättades, och för ändamålet begärt ett materiel- och utrustningsanslag av 61 688 kronor, inkluderande jämväl avlöning åt biträdande personal.

I proposition nr 212/1954 angående reformering av läkarutbildningen föreslog departementschefen inrättande av en professur i socialmedicin i Lund. Så blev också riksdagens beslut.

Anledningen till att ifrågakvarande professur icke upptagits i departementschefens förslag torde vara dels den, att några lokaler icke är disponibla för en sådan befattningshavare och dels den, att det ansetts vara principiellt riktigt att tillskapa nya professorer först vid den tidpunkt, då de är behövliga för de i den nya utbildningsgången avancerande studentgrupperna.

I fråga om bristen på lokaler kan invändas, att den blivande professorn behöver icke obetydlig tid för att förbereda en lämpligt utformad och med de kliniska kurserna och de kliniska lärarna väl koordinerad verksamhet inom ett alldeles nytt undervisningsområde och att han i vart fall under denna tid kan arbeta utan tillgång till definitiva och egna institutionslokaler, som för övrigt icke bör komma till stånd utan medverkan från hans sida.

Vad undervisningen i ämnet beträffar, förhåller det sig ju så, att denna skall påbörjas redan hösten 1956 med inledande kurser och att departementschefen härför begär ett anslag av 1 500 kronor.

I *motionerna I: 240* och *II: 419* har anförts bland annat följande.

I årets statsverksproposition har chefen för ecklesiastikdepartementet under åttonde huvudtiteln förklarat, att förslag till omläggning av den juridiska samhällsvetenskapliga utbildningen skall föreläggas 1957 års riksdag.

Ehuru viss ytterligare utredning skall företagas är departementschefen likväl på grundval av den föreliggande utredningen beredd att nu föreslå, att en preceptur i Ca 34 i civilrätt inrättas vid universitetet i Uppsala från och med nästa budgetår. Såsom särskild motivering åberopas att därigenom »möjlighet torde föreligga, att vid den juridiska fakulteten vid nämnda lärosäte bibehålla kvalificerad lärarkraft inom civilrättens område».

Det planerade förslaget om reform av juristutbildningen kommer att innebära en upprustning av de fakulteter, som hittills blivit mest försummade vid översynen av de akademiska lärosätena. De juridiska fakulteterna i landet ha således i stort sett haft samma lärarbefattningar och samma studieordning sedan år 1905. Det är därför synnerligen angeläget, att åtgärder snabbt företagas för att ge de juris studerandena en tidsenlig utbildning. Såsom antytts av departementschefen kommer förslaget att innebära en utvidgning av lärarkrafterna bland annat i ämnet civilrätt, som är det dominerande ämnet i juris kandidatexamen och som omfattar ej mindre än tre läroämnena i denna examen. Det är av många skäl starkt motiverat att omedelbart föreslå inrättandet av vissa tjänster i civilrätt. Det finns för närvarande ett antal kvalificerade docenter i detta ämne i landet, utan vilka undervisningen ej skulle kunna bedrivas. Det är synnerligen angeläget, att fakulteterna få möjlighet att behålla dessa lärarkrafter.

Det i *motionerna I:426* och *II:518*, såvitt här är i fråga, framställda yrkandet om inrättande vid Lunds universitets medicinska fakultet av ytterligare två docentbefattningar i kliniskt ämne överensstämmer med ett av vederbörande universitetsmyndigheter och kanslern för rikets universitet framlagt förslag, vilket departementschefen endast på så sätt biträtt, att han tillstyrkt inrättande av ytterligare en sådan befattning (se punkt 8 ovan).

Till stöd för de i *motionerna I:98* och *II:108* framställda yrkandena har anförts bland annat följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har chefen för ecklesiastikdepartementet uppdragit åt den av inrikesministern utsedda kommissionen för underhandlingar med Malmöhus läns landsting angående vissa frågor, som ha samband med upplåtande av Lunds lasarett som medicinsk undervisningsanstalt, att upptaga förhandlingar med landstinget beträffande landstingets medverkan vid understödjande av docenten Nils Alvalls verksamhet.

I årets statsverksproposition har chefen för ecklesiastikdepartementet uttalat, att det syntes honom ovisst, huruvida nämnda förhandlingar och ärendets beredning i övrigt kunde slutföras till sådan tidpunkt att ett eventuellt förslag i ämnet kunde föreläggas årets riksdag.

Under hand ha vi erfarit, att dessa förhandlingar nu äro avslutade och att kommissionen avser att till Kungl. Maj:t avge visst förslag i ärendet. Numera föreligger sålunda icke hinder för att frågan om professurens inrättande från och med den 1 juli 1956 upptages till avgörande.

Vi önska också fästa uppmärksamheten på att Alvalls förordnande som forskardocent efter förlängning utlöper den 30 juni innevarande år.

Av skäl, som vi anför i motionerna vid föregående års riksdag, anse vi det synnerligen angeläget, att frågan om professurens inrättande under alla förhållanden underställes innevarande riksdags prövning.

Sedermera har Kungl. Maj:t i *propositionen nr 84*, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 10 februari 1956 bland annat anmält frågan om inrättande av en personlig professur i medicin, särskilt njursjukdomar, vid Lunds universitet för forskardocenten N. Alwall.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Vid 1955 års riksdag väcktes två likalydande motioner (I: 24 och II: 31), i vilka yrkades, att vid universitetet i Lund måtte inrättas en personlig professur i medicin, särskilt njursjukdomar, för forskardocenten vid universitetet Nils Alwall.

Statsutskottet uttalade i avgivet utlåtande (nr 135), bland annat, att enligt utskottets mening mycket starka skäl talade för att ifrågavarande professur inrättades redan från och med budgetåret 1955/56. Utskottet framhöll emellertid samtidigt, att frågan om professurens inrättande hade samband med vissa andra spörsmål angående den personella och materiella utrustningen vid lasarettet i Lund njurklinik och kostnaderna härför. Dessa spörsmål syntes utskottet böra bli föremål för ytterligare övervägande. Utskottet vore därför icke berett att biträda det i motionerna gjorda yrkandet om inrättande av professuren redan från och med budgetåret 1955/56. Utskottet förutsatte emellertid att Kungl. Maj:t efter ytterligare utredning för 1956 års riksdag framlade förslag om inrättande av professuren från och med den 1 juli 1956. Enligt utskottets mening borde underhandlingar komma till stånd mellan vederbörande universitetsmyndigheter och direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund rörande landstingets medverkan i fortsättningen till understödjande av den av Alwall vid lasarettet i olika avseenden bedrivna verksamheten. Utskottet utgick jämväl från att genom universitetsmyndigheternas försorg utredning förebragtes rörande samtliga de med inrättandet av professuren förbundna kostnaderna. Då Alwalls förordnande som forskardocent utlöpte med utgången av år 1955, ville utskottet i anslutning till sitt gjorda ställningstagande uttala, att hinder icke borde möta att Alwall under första halvåret 1956 erhöle förlängt förordnande som forskardocent. Utskottet hemställde, att riksdagen måtte — med avslag å motionerna — i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört angående en personlig professur för Alwall.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet sålunda föreslagit (skrivelse nr 307).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 uppdrog chefen för ecklesiastikdepartementet den 5 september 1955 åt *kommissionen för förhandlingar med Malmöhus läns landsting och Malmö stad rörande frågor, som äger samband med den medicinska undervisningens och forskningens anordnande i Lund och Malmö*, att upptaga förhandlingar med nämnda landsting rörande landstingets medverkan till understödjande av Alwalls verksamhet.

Efter förhandlingar med Malmöhus läns hälso- och sjukvårdsstyrelse den 31 oktober och den 20 december 1955 har kommissionen med skrivelse den 17 januari 1956 överlämnat *utredning och förslag* i ämnet.

Kommissionens förslag må här i korthet beröras.

Av kommissionens utredning framgår, att landstinget, om den ifrågasatta professuren inrättas från och med den 1 juli 1956, är berett medverka till

inrättande av en med professuren förenad överläkarbefattning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund ävensom ikläda sig halva kostnaden för de ombyggnadsarbeten, som anses erforderliga i anledning härav. Kommissionen har förutsatt, att frågan om de framtida driftkostnaderna för den nya överläkaravdelningen kommer att regleras i enlighet med de principer, som gäller för den nuvarande provisoriska njuravdelningen.

I ombyggnadsfrågan har under förhandlingarna enighet nåtts om ett den 28 november 1955 dagtecknat förslag om tillbyggnad av medicinska kliniken, vilket preliminärt kostnadsberäknats till 515 000 kronor. Med tillämpning av de principer, som hittills gällt för bestämmande av statens bidrag till ny- och ombyggnader vid lasarettet i Lund, beräknar kommissionen statens bidrag till hälften av nämnda belopp eller 257 500 kronor, varav 75 000 kronor skulle anvisas för budgetåret 1956/57 och 182 500 kronor för budgetåret 1957/58. Tillbyggnaden beräknas kunna vara färdigställd omkring den 1 juli 1958.

Kommissionen har även framlagt förslag om den på statsverket ankommande medelsanvisning till personal, utrustning och materiel, som skulle erfordras vid inrättande från och med den 1 juli 1956 av den ifrågasatta professuren för Alwall.

De erforderliga hjälpkrafterna vid professuren beräknas av kommissionen till en klinisk amanuens, en förste amanuens, ett kanslibitråde och ett laboratoriebiträde. Befattningen som förste amanuens skulle inrättas från och med budgetåret 1958/59 och övriga befattningar från och med budgetåret 1956/57.

Till utrustning föreslår kommissionen anvisande av ett engångsanslag av 125 000 kronor, varav 25 000 kronor för budgetåret 1956/57, 50 000 kronor för budgetåret 1957/58 och 50 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Den årliga medelsanvisningen till materiel beräknar kommissionen till 16 000 kronor, vilket belopp för vardera av budgetåren 1956/57 och 1957/58 anses kunna nedsättas till 10 000 kronor.

Över kommissionens förslag har utlåtanden avgivits den 1 februari 1956 av statskontoret, den 3 februari 1956 av kanslern för rikets universitet och den 6 februari 1956 av byggnadsstyrelsen.

Statskontoret, som med hänsyn till statsutskottets förutnämnda uttalande icke ansett sig böra ingå i prövning av frågan om den ifrågasatta professuren bör inrättas, har i huvudsak ingen erinran mot kommissionens förslag. Ämbetsverket har ansett sig icke kunna närmare bedöma beräkningen av de begärda anslagsmedlen.

Kanslern tillstyrker, att den ifrågasatta professuren för Alwall inrättas från och med den 1 juli 1956. Mot kommissionens förslag anmärker kanslern i huvudsak endast, att med inrättande av befattningen som klinisk amanuens bör kunna anstå till dess att 1955 års läkarutbildningsutredning framlagt sina förslag.

Byggnadsstyrelsen, som införskaffat ritningarna till det i ärendet åberopade tillbyggnadsförslaget, har i huvudsak ingen erinran mot detsamma. På grundval av föreliggande utredningsmaterial vore det emellertid svårt att i annan mån bedöma riktigheten av den uppgivna kostnaden, 515 000 kronor, än att den syntes i stort sett rimlig. Styrelsen framhåller, att ett definitivt förslag med kostnadsberäkning bör upprättas för att underställas 1957 års riksdag.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Såsom av det föregående framgår är de av kommissionen beräknade kostnaderna för inrättande av ifrågavarande professur betydande. De på statsverket fallande engångskostnaderna uppgår sålunda till sammanlagt 382 500 kronor, och de årliga kostnaderna vid genomförd organisation till i runt tal 87 000 kronor. Härtill kommer, såsom byggnadsstyrelsen understrukit, svårigheten att på grundval av föreliggande utredningsmaterial bedöma riktigheten av de beräknade byggnadskostnaderna. Med hänsyn till vad jag nu anfört anser jag, att ställningstagandet till kommissionens förslag bör, sedan utredningsmaterialet kompletterats, anstå till höstens budgetarbete.

Med stöd av riksdagens förutnämnda skrivelse nr 307 har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 december 1955 medgivit, att Alwall finge — utan hinder av föreskrifterna i 18 § bestämmelserna rörande docent- och forskardocentbefattningar vid universiteten och karolinska institutet — av universitetskanslern förordnas att under tiden den 1 januari—den 30 juni 1956 fortfarande vara forskardocent vid universitetet i Lund. Kanslern har meddelat förordnande i enlighet härmed. Då det kan förmodas, att 1957 års riksdag kommer att föreläggas förslag om inrättande av den ifrågasatta professuren för Alwall från och med den 1 juli 1957, torde Kungl. Maj:t, därest riksdagen icke har någon erinran däremot, böra få medgiva, att Alwall förordnas som forskardocent vid universitetet även under tiden den 1 juli 1956—den 30 juni 1957.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under ifrågavarande punkt framställda förslag.

Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under anslaget till Uppsala universitet: Avlöningar (punkten 1) uttalat med anledning av vad i motionerna I: 421 och II: 513 anförts rörande ändring av precepturer till högre tjänster finner utskottet sig icke böra nu biträda det i motionerna I: 96 och II: 96 gjorda yrkandet angående omvandling av preceptorsbefattningen i ekonomisk historia vid Lunds universitet till en professur i ämnet.

Utskottet är icke heller berett att såsom i motionerna I: 97 och II: 107 påyrkats tillstyrka inrättandet redan från och med nästa budgetår av en professur i socialmedicin vid universitetet i Lund. Enligt propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen är nämligen denna professur avsedd att komma till stånd från och med budgetåret 1958/59. Kungl. Maj:t har — såsom av den lämnade redogörelsen framgår — nu äskat särskilda medel för inledande kurser i ämnet, och såvitt utskottet kan finna föreligga knappast bärande skäl för att i detta fall frånga den för den nya utbildningsgången angivna organisationsplanen.

Med anledning av det i motionerna I: 240 och II: 419, såvitt här är i fråga, framställda yrkandet angående inrättande från och med nästa budgetår av en preceptur i civilrätt vid Lunds universitet vill utskottet under hänvisning till departementschefens i det föregående refererade uttalande angående förväntat förslag till 1957 års riksdag rörande omläggning av

den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen (se under punkten 1, Uppsala universitet: Avlöningar) här allenast understryka, att utskottet utgår från att motionärernas ifrågavarande yrkande kommer att i berörda sammanhang bli tillgodosett. Utskottet är därför icke berett att nu tillstyrka bifall till vad i motionerna hemställts.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår har departementschefen i propositionen 1956: 84 på anförda skäl framhållit, att ett ställningsstagande till föreliggande förslag om inrättande av en personlig professur i medicin, särskilt njursjukdomar, för docenten Nils Alwall borde, sedan utredningsmaterialet kompletterats, anstå till budgetarbetet innevarande höst. Samtidigt har departementschefen anført, att det kunde förmodas att 1957 års riksdag komme att föreläggas förslag om inrättande av nämnda professur från och med den 1 juli 1957. Härjämte har departementschefen uttalat, att vid sådant förhållande och därest riksdagen icke hade något att erinra däremot Kungl. Maj:t borde få medgiva, att Alwall förordnades som forskardocent vid Lunds universitet även under tiden den 1 juli 1956—den 30 juni 1957.

I motionerna I: 98 och II: 108 har yrkats, att den personliga professuren för Alwall måtte komma till stånd redan från och med den 1 juli 1956 samt att medel måtte anvisas för bestridande av de med professurens inrättande förenade kostnaderna för personal, materiel och ombyggnadsarbeten.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 135 förutsatte statsutskottet, som fann mycket starka skäl föreligga för inrättande av ifrågavarande personliga professur, att Kungl. Maj:t komme att för innevarande års riksdag framlägga förslag i ämnet. Med hänsyn till de av departementschefen angivna omständigheterna har ett uppskov med frågans lösning dock befunnits erforderligt. Utskottet utgår emellertid från att beredningen av förevarande ärende så bedrives att längre uppskov än till 1957 års riksdag med frågans avgörande icke skall äga rum. Under föreliggande förhållanden har utskottet icke något att erinra mot att Alwall under tiden den 1 juli 1956—den 30 juni 1957 erhåller förlängt förordnande som forskardocent.

På grund av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 98 och II: 108.

Med hänvisning i tillämpliga delar till vad utskottet i det föregående under Uppsala universitet: Avlöningar (punkten 1) framhållit med avseende å inrättandet av nya docentbefattningar vid medicinska fakulteten avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga.

Under återopande av vad utskottet sålunda anført hemställer utskottet, att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 96 och II: 96, I: 97

och II: 107, I: 98 och II: 108, I: 240 och II: 419 samt I: 426 och II: 518, sistnämnda fyra motioner såvitt här är i fråga.

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad departementschefen anförst;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 709 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 050 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	86 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 082 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 706 500
Summa kronor	11 633 500

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l

Studentinskrivningspenningar och tillfälliga inkomster	3 500
Nettoutgift kronor	11 630 000

c) till *Lunds universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 11 630 000 kronor.

8:o) **Lunds universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84, s. 165 och 166), vilket innebär en anslagsminskning med 38 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 617 000 kronor.

9:o) **Lunds universitet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85, s. 166—168), vilket innebär en anslagshöjning med 79 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 730 000 kronor.

10:o) **Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 86, s. 168 och 169), vilket innebär en anslagshöjning med 124 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 444 000 kronor.

11:o) **Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 87, s. 170—174), vilket innebär en anslagshöjning med 115 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

12:o) **Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 88, s. 174—177), vilket innebär en anslagsminskning med 52 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 172 300 kronor.

13:o) **Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler för universitetsbiblioteket m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 89, s. 177 och 178), vilket innebär en anslagsminskning med 700 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler för universitetsbiblioteket m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

14:o) **Göteborgs universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 90, s. 178—191) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Göteborgs universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Göteborgs universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Göteborgs universitet: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 475 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förhaft

dels en inom andra kammaren av herr *Henriksson* väckt motion (II: 548), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att vid Göteborgs universitet inrättas åtta tjänster som biträden (ekonomibiträden) i lönegraden Ce 5;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Lindblom m. fl. (I: 426) och den andra inom andra kammaren av herr Ohlin m. fl. (II: 518), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta inrätta tre docentbefattningar vid Göteborgs universitets medicinska fakultet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 513 och II: 548.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak följande.

1. Förstärkning av medicinska fakultetens personalorganisation m. m. såsom konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen:

Prosektor i patologi.

Lärare i Ce 30 i klinisk farmakologi.

Klinisk amanuens, avsedd för undervisningen under det propedeutiska året.

Instrumentmakare i Ce 14 och preparator i Ce 14 för farmakologi.

Laboratoriebiträde i högst Ce 13 och vaktmästare i Ce 10 för patologi.

Två kanslibiträden i Ce 11, ett för klinisk kemi och ett för klinisk fysiologi.

Översiktskurser i medicin (kostnad 3 500 kronor).

Översiktskurser i kirurgi (kostnad 3 500 kronor).

Kurs i socialmedicin (kostnad 750 kronor).

Kurser i kliniska undersökningsmetoder (kostnad 4 950 kronor).

Demonstrationskurs i sjukvårdsteknik och fysikalisk terapi (kostnad 3 000 kronor).

Övergångsanordningar (kostnad 16 854 kronor).

2. Ändring av benämningarna å professurerna i allmän patologi och i speciell patologi till professorer i patologi (jfr prop. 1954: 212).

3. Inrättande vid medicinska fakulteten av ytterligare två docentbefattningar, den ena tills vidare rörlig och den andra företrädesvis för kliniskt ämne.

4. Inrättande av en befattning som förste assistent vid radiofysiska institutionen.

5. Ordinariesättning av följande extra ordinarie befattningar vid medicinska fakulteten:

- a) en förste instrumentmakare i Ce 18 (gemensam för anatomiska och histologiska institutionerna)
- b) en instrumentmakare i Ce 16 (gemensam för fysiologiska, medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna)
- c) tre preparatorer i Ce 14 (en vid anatomiska, en vid fysiologiska och en vid medicinsk-kemiska institutionen)
- d) två förste laboratoriebiträden i Ce 15 (ett vid fysiologiska och ett vid medicinsk-kemiska institutionen)
- e) tre laboratoriebiträden i Ce 13 (ett vid anatomiska och två vid histologiska institutionen)
- f) tre laboratoriebiträden i Ce 11 (ett vid anatomiska, ett vid fysiologiska och ett vid medicinsk-kemiska institutionen)

- g) två kontorister i Ce 13 (en vid anatomiska och en vid farmakologiska institutionen)
 - h) ett kanslibitråde i Ce 11 vid medicinsk-kemiska institutionen
 - i) fyra vaktmästare i Ce 12 (en vid anatomiska, en vid histologiska, en vid fysiologiska och en vid medicinsk-kemiska institutionen)
6. Inrättande av fyra djurvårdarbefattningar i Cg 10, varav en befattning gemensam för anatomiska och histologiska institutionerna, en gemensam för fysiologiska, medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna, en gemensam för bakteriologiska och klinisk-bakteriologiska institutionerna samt en gemensam för patologiska institutionerna.
7. Ombildande av en laboratur i matematik till professur i ämnet.
8. Uppdelning av den nuvarande professuren i psykologi och pedagogik i två professorer, en i psykologi samt en i pedagogik och pedagogisk psykologi.
9. Inrättande av ytterligare en docentbefattning (rörlig) vid filosofiska fakulteten.
10. Inrättande av pedagogiska universitetslektorat, ett i litteraturhistoria med poetik och ett i engelska språket.
11. Inrättande av befattningar som biträdande lärare i ämnena statistik och tyska språket.
12. Medelsanvisning till en andre assistent i stället för en andre amanuens vid nationalekonomiska institutionen.
13. Inrättande av en för ämnet pedagogik avsedd befattning som förste amanuens.
14. Medelsanvisning till ett för filosofiska fakulteten gemensamt kanslibitråde i Ce 11 och till ett kartbiträde i Ce 11 vid geografiska institutionen ävensom för anställande av en för vissa av filosofiska fakultetens institutioner avsedd vaktmästare i Cg 10.
15. Anvisande av 5 500 kronor till arvoden åt universitetets dekaner (sammanhänger med frågan om utfärdande av nya statuter för universiteteten).
16. Ordinariesättning av tjänsterna som akademisekreterare (Ce 31) och akademikamrerare (Ce 29) samt av en kansliskrivartjänst (Ce 15).
17. Inrättande vid kamrerarkontoret av en befattning som kontorsbiträde i Cf 4—Ce 8.
18. Medelsanvisning för en kassör i Ce 19 i stället för en dylik befattningshavare i Ce 17 vid kamrerarkontoret och för en instrumentmakare i Ce 14 i stället för en institutionsvaktmästare i Ce 12 vid anatomiska och histologiska institutionerna.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 885 000 kronor.

Det i *motionerna I: 426* och *II: 518* framställda yrkandet om inrättande vid universitetets medicinska fakultet av ytterligare tre docentbefattningar överensstämmer med ett av kanslern för rikets universitet framlagt förslag, vilket departementschefen endast på så sätt biträtt, att han tillstyrkt inrättande av ytterligare två sådana befattningar (se punkt 3 ovan).

Det i *motionen II: 548* gjorda yrkandet innebär en omvandling av åtta

ekonomibiträdestjänster i Cg 5 till extra-ordinarie befattningar i samma lönegrad.

Utskottet tillstyrker bifall till vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit.

Med anledning av det i motionen II: 548 gjorda yrkandet, vilket i huvudsak är av samma innebörd som ett vid 1955 års riksdag motionsvis framställt förslag, får utskottet — med hänvisning till vad utskottet i sitt utlåtande 1955: 8 (s. 9) i ämnet anförde — nu ånyo framhålla, att det med hänsyn till anvisningarna till Saar icke synes möta hinder för Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, för vederbörande myndighet att pröva och avgöra frågan angående extra-ordinariesättande av de i motionen omförmälda åtta tjänsterna som ekonomibiträden. Vid sådant förhållande torde motionen icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Med hänvisning i tillämpliga delar till vad utskottet i det föregående under Uppsala universitet: Avlöningar (punkten 1) anført med avseende å inrättandet av nya docentbefattningar vid medicinska fakulteten avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga.

Utskottet får alltså hemställa,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Göteborgs universitet, som föranledes av vad departementschefen anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för Göteborgs universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 676 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 031 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 657 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	835 000
	<hr/>
	Summa kronor 5 199 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Göteborgs stad till avlönande av de kliniska amanuenserna	155 600
2. Bidrag från Göteborgs stad till filosofiska fakulteten	400 000
3. Avkastning från vissa donationsfonder	164 400
4. Studentinskrivnings- och examinationsavgifter samt diverse inkomster	4 000
	<hr/>
	Summa kronor 724 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 4 475 000

c) till *Göteborgs universitet: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 475 000 kronor;

II. att motionen II: 548 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

15:o) **Göteborgs universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 91, s. 191 och 192), vilket innebär en anslagshöjning med 8 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Göteborgs universitet: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 306 000 kronor.

16:o) **Göteborgs universitet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 92, s. 192—194), vilket innebär en anslagshöjning med 65 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Göteborgs universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 771 000 kronor.

17:o) **Göteborgs universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 93, s. 194), vilket innebär en anslagsminskning med 30 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Göteborgs universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

18:o) **Göteborgs universitet: Bokinköp och bokbindning för medicinska fakultetens bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 94, s. 194 och 195), vilket innebär en anslagsminskning med 15 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Göteborgs universitet: Bokinköp och bokbindning för medicinska fakultetens bibliotek* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

19:o) **Göteborgs universitet: Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 95, s. 195 och 196), vilket innebär en anslagshöjning med 13 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Göteborgs universitet: Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

20:o) **Göteborgs universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 96, s. 196—199), vilket, i jämförelse med det för innevarande budgetår till Göteborgs universitet: Utrustning anvisade reservationsanslaget å 200 000 kronor, innebär en anslagshöjning med 164 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Göteborgs universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 364 200 kronor.

21:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 97, s. 199—214) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 5 520 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i *propositionen nr 84*, såvitt här är i fråga, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 10 februari 1956 — med ändring i vissa hänseenden av ovanberörda förslag — föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranledes av vad departementschefen under punkten 97 i statsrådsprotokollet för den 4 januari 1956 och i nyssnämnda utdrag av statsrådsprotokollet för den 10 februari 1956 anfört, dels godkänna av departementschefen i sistnämnda statsrådsprotokoll angiven avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska

institutet: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 5 582 200 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 426) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 518), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta inrätta två nya docentbefattningar vid karolinska mediko-kirurgiska institutet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Aastrup* och fru *Hamrin-Thorell* (I: 285) och den andra inom andra kammaren av fru *Ewerlöf m. fl.* (II: 430), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta inrätta en professur i barnpsykiatri från och med budgetåret 1956/57 med placering vid Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Franzon m. fl.* (I: 287) och den andra inom andra kammaren av herr *Olsson* i Gävle *m. fl.* (II: 434), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta inrättandet från och med den 1 juli 1956 av en ordinarie forskningsprofessur i kardiologi vid karolinska institutet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna II: 430, II: 434 och II: 513.

Kungl. Maj:ts förslag under punkten 97 i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak följande.

1. Förstärkning av personalorganisationen m. m. såsom en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen:

Omvandling av den nuvarande laboraturen i klinisk fysiologi vid karolinska sjukhuset, vilken innehas av O. T. Sjöstrand, till professur med Sjöstrand såsom förste innehavare.

Prosektur i patologi vid Sabbatsbergs sjukhus.

Lärare i Ce 30 i klinisk farmakologi.

Förste assistent och förste amanuens för allmän patologi vid Sabbatsbergs sjukhus.

Tre förste assistenter, varav en för farmakologi samt en vid kliniskt-ke-miska och en vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet å serafimerlasarettet.

Förste amanuens för patologisk anatomi vid karolinska sjukhuset.

Indragning av följande å institutets stat uppförda amanuensarvoden, avsedda för innehavare av läkarbefattningar vid serafimerlasarettet, nämligen ett å 3 600 kronor och ett å 3 000 kronor vid medicinska klinikerna, ett å 2 400 kronor vid medicinska polikliniken, ett å 3 000 kronor vid neurologiska kliniken, ett å 3 600 kronor och ett å 3 000 kronor vid kirurgiska klinikerna, ett å 2 400 kronor vid kirurgiska polikliniken samt ett å 2 400 kronor vid röntgeninstitutet.

Indragning av ett för flyttning av histologiundervisningen till ett tidigare skede av det morfologiska året upptaget arvodesbelopp av 4 000 kronor.
Ökad medelsanvisning till biträdande lärare i allmän patologi (kostnad 1 500 kronor).

Minskning av kursanslaget med ett för obduktionsundervisning vid S:t Görans sjukhus beräknat belopp av 9 600 kronor.

Ökad medelsanvisning till biträdande lärare i patologisk anatomi (kostnad 5 000 kronor).

Minskning av kursanslaget med ett för undervisning i farmakologi beräknat belopp av 4 000 kronor.

Minskning med 3 100 kronor av medelsanvisningen till kurser i kliniska undersökningsmetoder.

Översiktskurser i medicin (kostnad 7 000 kronor).

Översiktskurser i kirurgi (kostnad 7 000 kronor).

Förberedande kurser i socialmedicin (kostnad 1 500 kronor).

Demonstrationskurser i sjukvårdsteknik och fysikalisk terapi (kostnad 6 000 kronor).

Indragning av ett för lärare vid propedeutiska kurser i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik upptaget arvodesbelopp av 3 200 kronor.

Indragning av ett för biträdande lärare i medicinsk rörelsebehandling upptaget arvodesbelopp av 3 600 kronor.

Preparator i Ce 14 och institutionsvaktmästare i Ce 12 för allmän patologi vid Sabbatsbergs sjukhus.

Instrumentmakare i Ce 14 för farmakologi.

Fyra kanslibiträden i Ce 11, varav ett för ett vart av kliniskt-kemiska och kliniskt-fysiologiska centrallaboratorierna å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Övergångsanordningar (kostnad 37 358 kronor) i samband med omläggningen av undervisningen under det propedeutiska året.

2. Ändring av benämningarna å professurerna i allmän patologi och patologisk anatomi samt i patologisk anatomi till professorer i patologi (jfr prop. 1954: 212).

3. Medelsanvisning till ett heltidsanställt kanslibitråde i Ce 11 i stället för ett halvtidsanställt sådant vid ögonkliniken å karolinska sjukhuset och till ett kontorsbiträde i Cf 4—Ce 8 vid ögonkliniken å Sabbatsbergs sjukhus.

4. Förstärkning av personalorganisationen såsom en konsekvens av den vid 1955 års riksdag beslutade ökade intagningen av medicine studerande vid karolinska institutet med följande befattningar:

Biträdande lärare i kemi (kostnad 16 602 kronor).

Biträdande lärare i kemi (kostnad 7 200 kronor).

Förste assistent för fysiologi.

Två tredje amanuenser, en för fysiologi och en för kemi.

Laboratoriebiträde i Ce 11 för kemi.

Vaktmästare i Ce 10 för fysiologi.

5. Ombildande av professorn A. V. Engströms personliga forskningsprofessur i fysikalisk cellforskning till en för Engström personlig professur i medicinsk fysik.

6. Indragning av en docentbefattning i medicinsk fysik med inrättande samtidigt för detta ämne av en befattning som förste assistent och en som kanslibitråde i Ce 11.

7. Inrättande från och med den 1 januari 1957 av en tjänst som lärare i medicin, företrädesvis lungsjukdomarnas diagnostik och terapi, placerad i lönegrad Cg 34 och förenad med överläkarbefattning vid medicinska tuberkuloskliniken.

8. Inrättande av en laboratur i endokrinologi.

9. Inrättande av en laboratur i experimentell kirurgi, förenad med föreståndarskapet för forskningslaboratoriet vid thoraxkirurgiska kliniken samt anvisande av medel för ett halvt budgetår till följande för laboratoriet avsedda, tidigast från och med den 1 januari 1957 behövliga befattningar, nämligen en som institutionsvaktmästare i Ce 14, en som kanslibitråde i Ce 11, en som sjuksköterska i Ce 12 och en som laboratoriebiträde i Ce 11.

10. Inrättande av ytterligare en docentbefattning, avsedd att företrädesvis stå till förfogande för kliniskt ämne.

11. Inrättande vid bakteriologiska institutionen av en tjänst som instrumentmakare i Ce 14, en som laboratoriebiträde i högst Ce 13 och en som ekonomibitråde i Cg 5.

12. Inrättande av en preparatorsbefattning i Ce 14 vid kemiska institutionen, avsedd för avdelning II.

13. Inrättande av fyra djurvårdarbefattningar i Cg 10, varav en för institutionen för virusforskning, en gemensam för fysiologiska institutionerna I och II, en gemensam för kemiska och farmakologiska institutionerna samt en för institutionen för medicinsk cellforskning och genetik.

14. Anvisande av 15 000 kronor för tillfällig förstärkning av bibliotekets personalorganisation.

15. Höjning med 600 kronor av arvode åt ett halvtidsanställt arkivbiträde vid rättspsykiatriska institutionen.

16. Inrättande av en kanslibiträdets tjänst i Ce 11 vid intendentsexpeditionen samt ordinariesättning av tjänsten som kassör i Ce 17 vid samma expedition.

17. Medelsanvisning för en maskinist i Ca 15 i stället för en maskinist av 3:e klass i Ca 12, för två reparatörer i Ca 13 i stället för två hantverkare i Ce 12, för två reparatörer i Ce 12 i stället för två hantverkare i Cg 12, för en instrumentmakare i Ce 16 i stället för en institutionsvaktmästare i Ce 14 vid neurofysiologiska institutionen och för en institutionsvaktmästare i Ce 12 i stället för en vaktmästare i Ce 10 vid vardera av fysiologiska och histologiska institutionerna.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 1 207 200 kronor.

I den i det föregående omförmälda propositionen 84 har Kungl. Maj:t framlagt förslag om inrättande från och med den 1 juli 1956 vid karolinska institutet av den av 1954 års riksdag i princip beslutade *professuren i teoretisk alkoholforskning* jämte till densamma anknutna hjälpkrafter m. m.

Departementschefen har härom anfört huvudsakligen följande.

Kommittén för planering av klinik för alkoholsjukdomar har avgivit förslag rörande inrättande av en dylik klinik och en därtill anknuten institution för teoretisk alkoholforskning. I anledning av kommitténs förslag kommer chefen för inrikesdepartementet att i annat sammanhang föreslå, att för kliniken och forskningsinstitutionen uppföres en nybyggnad på karolinska sjukhusets område.

För att göra det möjligt att inrätta den av 1954 års riksdag i princip beslutade professuren i teoretisk alkoholforskning har kommittén undersökt förutsättningarna för att i avvaktan på nybyggnadens färdigställande provisoriskt lösa forskningsinstitutionens lokalfråga. Den lösning som därvid i första hand borde väljas vore enligt kommittén att förlägga institutionen till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut, där enligt vad kommittén inhämtat lokaler skulle kunna ställas till förfogande från och med den 1 juli 1956. Därvid skulle alkoholforskning kunna bedrivas inom detta forskningsinstitut och på andra institutioner i samarbete med där verksamma forskare. Enligt vad jag under hand inhämtat har emellertid en numera inom karolinska institutet företagen undersökning givit vid handen, att rymligare och från flera synpunkter bättre lokaler kan provisoriskt under några år framåt upplåtas åt en institution för teoretisk alkoholforskning inom den för bakteriologiska institutionen uppförda nybyggnaden.

Då förutsättningar sålunda föreligger att provisoriskt lösa lokalfrågan för en institution för teoretisk alkoholforskning, anser jag mig böra förorda, att den av 1954 års riksdag i princip beslutade professuren i teoretisk alkoholforskning vid karolinska institutet inrättas från och med den 1 juli 1956.

I fråga om behovet av hjälpkrafter, materiel och utrustning vid forskningsinstitutionen under första verksamhetsåret har jag låtit inhämta vissa kompletterande uppgifter från ledamoten av kommittén, laboratorn L. Goldberg. Med anledning av dessa och kommitténs förslag anser jag mig böra förorda, att som hjälpkrafter åt professurens innehavare anställs ett kanslibitråde och ett laboratoriebitråde, båda placerade i Ce 11. Vidare torde böra beräknas ett belopp av 10 000 kronor till assistent- och vaktmästarhjälp m. m. Till materiel torde böra anvisas 20 000 kronor och till utrustning 60 000 kronor. Vad jag nu förordat rörande hjälpkrafter, materiel och utrustning avser endast nästa budgetår. I fråga om medelsanvisningen för dessa ändamål under därefter följande budgetår är jag icke beredd att nu taga ställning.

Det i *motionerna I: 426* och *II: 518* framställda yrkandet om inrättande vid karolinska mediko-kirurgiska institutet av två nya docentbefattningar överensstämmer med ett av kanslern framlagt förslag, vilket departementschefen endast på så sätt biträtt, att han tillstyrkt bifall till inrättande av ytterligare en sådan befattning (se punkt 10 ovan).

I *motionerna I: 285* och *II: 430* angående professur i barnpsykiatri har anförts bland annat följande.

Enligt vår uppfattning utgör den psykiatriska barna- och ungdomsvården ett synnerligen viktigt arbetsområde för läkarna. Behovet från allmänhetens sida av medicinsk rådgivning och mentalhygienisk upplysning — det senare en aktuell och trängande fråga inom både tätorter och på landsbygden — gör det nödvändigt att snarast få till stånd mer omfattande undervisning i barnpsykiatri. Förslaget om inrättande av en professur i barnpsykiatri bör därför realiserars redan från och med budgetåret 1956/57. Det må erinras om att såväl läkarutbildningskommittén, vars förslag låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition föregående år i ärendet, som ett flertal enskilda motionärer åren 1952 till 1955 och statsutskottet år 1955 starkt poängterade behovet av en snar lösning och förstärkning av undervisningen i barnpsykiatri.

Till stöd för det i *motionerna I: 287* och *II: 434* framställda yrkandet om inrättande av en ordinarie forskningsprofessur i kardiologi har anförts bland annat följande.

I två vid 1953 års riksdag väckta likalydande motioner, *I: 33* och *II: 63*, yrkades, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggnad m. m. att upptaga förhandlingar med Stockholms stad angående hjärtkliniken å södersjukhuset upplåtande för undervisningsändamål.

Motionärerna erinrade om att ett större antal personer avled i hjärt- och kärlsjukdomar än i tuberkulos och alla svulstersjukdomar sammantagna samt att intet annat område inom invärtesmedicinen kunde i sjukdomsfrekvens mäta sig med hjärt- och kärlsjukdomarna.

Statsutskottet, som behandlade förenämnda motioner i sitt utlåtande nr 11, fann vad i motionerna anförts beaktansvärt men ansåg att slutlig ställning till frågan icke borde tagas förrän kostnaderna kunde överblickas. Utskottet föreslog med hänsyn därtill, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för ifrågavarande hjärtkliniks upplåtande för undervisningsändamål m. m. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Kungl. Maj:t uppdrog den 5 juni 1953 åt kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggnad m. m. att i samråd med institutets lärarkollegium företaga utredning rörande de av riksdagen berörda förhållandena samt att till Kungl. Maj:t redovisa resultatet.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet beslöt den 8 april 1954 att förorda inrättande vid institutet av en ordinarie forskningsprofessur i kardiologi med professorn Gustav Nylin som förste innehavare, och i skrivelse av den 13 maj 1955 till chefen för inrikesdepartementet lämnade kommissionen redogörelse för dittills vidtagna åtgärder.

Kommissionen har i en den 15 december 1955 dagtecknad skrivelse till Kungl. Maj:t redovisat resultatet av sitt uppdrag och framlagt *dels* förslag till avtal rörande forskning och undervisning i kardiologi vid södersjukhuset i Stockholm i samband med inrättande av en forskningsprofessur i ämnet, *dels* kostnadsberäkningar för forskningsprofessuren. Avtalet, som preliminärt träffats mellan kommissionen och Stockholms stads representanter, skall godkännas av staten och av Stockholms stad.

Då utredningsarbetet slutförts och konkreta förslag framlagts, bör 1956 års riksdag taga slutlig ställning till frågan. Vi äro sålunda av den mening, att sagda professur bör inrättas från och med den 1 juli 1956.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag.

I *motionerna I: 285* och *II: 430* har hemställts, att en professur i barnpsykiatri skall inrättas från och med budgetåret 1956/57 med placering vid Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus.

Vid sitt ställningstagande år 1954 (utlåtande 1954: 191) till Kungl. Maj:ts proposition (nr 212) angående reformering av läkarutbildningen tillstyrkte utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en professur i barnpsykiatri med placering vid Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus. Enligt föredragande departementschefen borde de i propositionen föreslagna

nya tjänsterna inrättas successivt i anslutning till omläggningen av grundutbildningen. I överensstämmelse härmed skulle professuren i barnpsykiatri komma till stånd från och med budgetåret 1958/59. Utskottet ifrågasatte emellertid huruvida icke med beaktande av de på förevarande område föreliggande förhållandena nämnda professor borde inrättas tidigare än vad ovan angivits. I sitt ovannämnda, av riksdagen godkända utlåtande förutsatte utskottet, att Kungl. Maj:t toge denna fråga under särskilt övervägande.

I motion (II: 115) vid 1955 års riksdag yrkades, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att omförmälda professor skulle inrättas från och med den 1 juli 1955. Utskottet avstyrkte bifall till motionen under hänvisning till att förhandlingar i frågan och vad därmed ägde samband skulle, genom beslut av Kungl. Maj:t den 14 januari 1955, äga rum mellan kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m., å statens vägnar, och Stockholms stad, styrelsen för Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt samt Stockholms läns landsting. Utskottet underströk samtidigt vad i utlåtandet 1954: 191 i ärendet anförts.

Kungl. Maj:t har icke för 1956 års riksdag framlagt något förslag om inrättande av en professor i barnpsykiatri. Enligt vad utskottet inhämtat har det förhandlingsuppdrag, som i detta ärende givits nyssnämnda kommission, ännu icke slutförts. Utskottet är väl medvetet om att många och betydelsefulla frågor av tidskrävande natur anförtratts kommissionen, frågor, vilkas lösning utgör förutsättningar för genomförandet av den av statsmakterna år 1954 beslutade reformeringen av läkarutbildningen. Utskottet är också medvetet om att åtskilliga spörsmål, som ha samband med den ifrågavarande professuren i barnpsykiatri — personell och materiell utrustning, vårdplatser och kostnader härför — måste lösas i ett sammanhang. Emellertid vill utskottet i anslutning till sitt tidigare ställningstagande uttala, att utskottet betraktar inrättandet av förevarande professor i barnpsykiatri såsom en fråga av hög angelägenhetsgrad. Utskottet förutsätter därför att kommissionens förhandlingar i berörda del i görligaste mån påskyndas. Med hänsyn till att förhandlingsresultatet icke bör föregripas, är utskottet icke berett att nu tillstyrka bifall till motionerna I: 285 och II: 430.

I motionerna I: 287 och II: 434 har hemställts, att en ordinarie forskningsprofessor i cardiologi vid karolinska sjukhuset måtte inrättas från och med den 1 juli 1956.

Såsom bakgrund till yrkandet i motionerna vill utskottet erinra om följande.

Vid 1953 års riksdag väcktes två likalydande motioner (I: 33 och II: 63) om inrättande av en personlig professor i hjärt- och kärlsjukdomar vid karolinska mediko-kirurgiska institutet för överläkaren vid Södersjukhuset i Stockholm, docenten vid nämnda institut, professorn K. G. V. Nylin.

Då för professurens inrättande förutsattes en överenskommelse med

Stockholms stad, ansågo sig motionärerna för det dåvarande böra inskränka sig till att föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m. att upptaga förhandlingar med Stockholms stad angående hjärtkliniken å Södersjukhuset upplåtande för undervisningsändamål.

Statsutskottet fann — i utlåtande 1953: 11 (p. 34) — vad i motionerna anförts beaktansvärt men ansåg, att slutlig ställning till frågan icke borde tagas förrän kostnaderna kunde överblickas. Utskottet föreslog med hänsyn därtill, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för ifrågavarande hjärtkliniken upplåtande för undervisningsändamål m. m. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m. att i samråd med karolinska institutets lärarkollegium företaga utredning rörande de av statsutskottet i förutnämnda utlåtande berörda förhållandena samt till Kungl. Maj:t redovisa resultatet av detta uppdrag.

I skrivelse den 13 maj 1955 till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet lämnade kommissionen en redogörelse för bland annat lärarkollegiets framställningar om inrättande av en forskningsprofessur i hjärt- och kärlsjukdomar och den första fasen av kommissionens i oktober 1953 påbörjade utredning i ärendet. I nämnda skrivelse framhöll kommissionen, att den hade för avsikt att fortsätta sina undersökningar om förutsättningarna för hjärtkliniken upplåtande för undervisningsändamål. Kommissionen anförde därjämte, att den avsåg att vid de ytterligare överläggningar, som erfordrades med representanterna för Stockholms stad, i första hand till fortsatt diskussion upptaga frågan om riksplatser vid hjärtkliniken ävensom frågan om statens bidrag till avlöning åt den underordnade läkarpersonalen vid kliniken.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 december 1955 har kommissionen, sedan den slutfört sitt utredningsarbete, redovisat resultatet av detsamma och framlagt dels ett av kommissionen och Stockholms stads förhandlingsdelegerade — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och Stockholms stadsfullmäktiges godkännande — träffat avtal mellan staten och Stockholms stad rörande forskning och undervisning i cardiologi vid Södersjukhuset i Stockholm, dels ock beräkning av kostnaderna för inrättande av en ordinarie forskningsprofessur i cardiologi vid karolinska institutet m. m.

Kommissionens förslag jämte kommissionens skrivelse den 15 december 1955, innehållande bland annat uppgifter om kostnaderna för statsverket för inrättande av en ordinarie professur i cardiologi m. m., äro intagna som bilagor till motionen II: 434, till vilken utskottet får hänvisa.

Enligt kommissionens utredning kunna statens årliga kostnader för anordnande av forskningsklinik i cardiologi vid Södersjukhuset i Stockholm beräknas till i runt tal 115 000 kronor, vartill kommer ett engångsbelopp om 25 000 kronor för viss materielanskaffning.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har riksdagens ställningstagande år 1953 gällt en personlig professur för professorn Nylin. I det avtal, som den 15 december 1955 preliminärt träffats med Stockholms stad ingår emellertid som en förutsättning en permanent forskningsprofessur i cardiologi. Utskottet har inhämtat att starka betänkligheter uttalats såväl från universitetskanslern som från statskontoret mot uppförande på ordinarie stat av den ifrågasatta professuren. Det har därvid framhållits, att frågan måste bedömas med utgångspunkt från det framtida behovet av nya lärarbefattningar vid karolinska institutet. I dagens läge har det icke befunnits möjligt att överblicka de olika på detta frågekomplex inverkan omständigheterna, varför frågan ansetts böra upptagas till prövning i ett större sammanhang. Därest professuren skulle komma till stånd och Nylin bli dess förste innehavare, inträder för honom redan i juni 1959 författningsskyldighet att avgå med pension från statstjänsten. Vidare ha enligt vad utskottet har sig bekant under tiden efter avtalsförslagets framläggande de faktiska förhållandena med avseende å inrättande av en särskild permanent professur i hjärt- och kärlsjukdomar i vissa avseenden förändrats. Sålunda har tillsättningsproceduren i fråga om den ena av karolinska institutets professorer i medicin fortskridit så långt att det kunnat konstateras att två sökande, vilka båda vitsordats äga framstående kompetens inom hjärt- och kärlsjukdomarnas område, intaga de båda främsta rummen å förslaget. Härtill kommer att från karolinska institutet framställts yrkande på inrättande av en tredje professur i medicin, vars verksamhet skulle bindas till den nya medicinska tuberkuloskliniken. Till detta kan läggas, att inom en näraliggande framtid även den andra av institutets nuvarande professorer i medicin blir ledig på grund av innehavarens pensionering.

Av sålunda angivna skäl finner utskottet att förutsättningar för närvarande knappast föreligga för inrättande av en särskild ordinarie forskningsprofessur i cardiologi. Anmärkas må i detta sammanhang att i avtalsförslaget med Stockholms stad saknas täckning för anordnande av en personlig professur för Nylin.

Med hänsyn till de olika på förevarande fråga inverkan omständigheterna finner utskottet sig alltså böra avstyrka bifall till motionerna I: 287 och II: 434.

Med hänvisning i tillämpliga delar till vad utskottet i det föregående under Uppsala universitet: Avlöningar (punkten 1) framhållit med avseende å inrättandet av nya docentbefattningar vid universitetets medicinska

fakultet avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 285 och II: 430, såvitt de avse medelsanvisning, I: 287 och II: 434 samt I: 426 och II: 518, sistnämnda två motioner såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranledas av vad departementschefen under punkten 97 i åttonde huvudtiteln och i propositionen 84 anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 812 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	987 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 892 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	915 500
Summa kronor	5 608 200

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Malmstenska donationsfonden	4 000
2. Bidrag från Ekmanska donationsfonden ..	8 000
3. Bidrag från Mimi Althainz donationsfond	14 000
Summa kronor	26 000
Nettoutgift kronor	5 582 200

c) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 5 582 200 kronor;

II. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 285 och II: 430, såvitt de icke behandlats under I., i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anförte.

22:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 98, s. 215), vilket innebär en anslagshöjning med 23 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 560 000 kronor.

23:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 99, s. 216 och 217 av förut omförmälda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1956) föreslagit riksdagen att till **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.** för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 165 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i den under punkten 21 förutberörda propositionen nr 84, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 10 februari 1956 — med ändring av ovanberörda förslag — föreslagit riksdagen att till **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.** för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 185 000 kronor.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär en anslagshöjning med 110 000 kronor.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer förty,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 185 000 kronor.

24:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Nyanskaffning av apparater m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 100, s. 217 och 218), vilket innebär en anslagsminskning med 24 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 126 000 kronor.

25:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101, s. 218 och 219), vilket innebär en anslagshöjning med 9 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

26:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 102, s. 219—235 av förut omnämnda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1956) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att inredning och utrustning för institutionen för virusforskning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må beställas till ett värde av högst 300 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58, dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 731 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i den under punkten 21 förutberörda propositionen nr 84, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 10 februari 1956 — med ändring av ovanberörda förslag — föreslagit riksdagen att dels medgiva, att inredning och utrustning för institutionen för virusforskning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må beställas till ett värde av högst 300 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58, dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 791 000 kronor.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär en anslagshöjning med 381 000 kronor i jämförelse med det för innevarande budgetår till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner anvisade reservationsanslaget av 1 410 000 kronor.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att riksdagen må

a) medgiva, att inredning och utrustning för institutionen för virusforskning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må beställas till ett värde av högst 300 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58;

b) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 791 000 kronor.

27:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103, s. 236), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

28:o) **Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 105, s. 237), vilket innebär en anslagshöjning med 3 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 85 700 kronor.

29:o) **Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 106, s. 237), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtta lokaler* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

30:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 108, s. 242—252) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för tandläkarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen anför, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 3 135 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Axel Andersson* och *Sunne* (I: 244) och den andra inom andra kammaren av fru *Sjöstrand m. fl.* (II: 444), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att en omedelbar förstärkning av personalen vid avdelningen för odontologisk ortopedi sker genom att nuvarande käkortopeden erhåller avdelningstandläkares ställning (Cg 22), att han såsom biträde erhåller en assistent (arvodestjänst) (8 814 kronor) samt en tandsköterska (Cg 8) och en tandtekniker (Cg 18) samt att anslaget till tandläkarhögskolan uppräknas med 44 442 kronor.

Föregående års riksdag har i skrivelse nr 326 anmält, att riksdagen — med godkännande av vad statsutskottet i ämnet anför i utlåtande nr 148 — medgivit, att den prekliniska tandläkarutbildningen må från och med budgetåret 1956/57 omorganiseras i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat i propositionen 1955:138 (s. 2—18). Riksdagen har jämväl godkänt av departementschefen i nyssnämnda propo-

sition (s. 19—81) förordade anordningar för ökad examination av tandläkare. Sistnämnda beslut innebär bland annat, att den årliga intagningen av elever vid tandläkarhögskolan i Stockholm från och med läsåret 1955/56 skall ökas med 40 till omkring 140 om året samt att en till högskolan anknuten odontologisk högskoleklinik skall inrättas i Umeå. Kliniken skall starta budgetåret 1956/57 och successivt uppbyggas under de närmast följande budgetåren.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. följande.

Förstärkning av personalorganisationen m. m. såsom en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition 1955: 138 angående ökad examination av tandläkare m. m.

Omorganisation av den prekliniska tandläkarutbildningen och ökning av antalet studerande

H u v u d a v d e l n i n g e n i S t o c k h o l m :

- 1) inrättande av en befattning som biträdande lärare i odontologisk farmakologi,
- 2) inrättande av en avdelningstandläkarbefattning i Ce 24 i speciell tandhistologi,
- 3) viss reglering av kursgivararvodena,
- 4) medelsanvisning till arvoden åt två förste assistenter, sex förste amanuenser och åtta tredje amanuenser,
- 5) medelsanvisning till anställande av åtta laboratoriebiträden i Cg 11 med halvtidstjänstgöring,
- 6) arvode å 1 500 kronor till intendenten vid högskolan,
- 7) medelsanvisning till anställande av ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång;

H ö g s k o l e k l i n i k e n i U m e å :

- 8) inrättande av en befattning som föreståndare m. m.,
- 9) inrättande av en laboratur i Ca 34 i bettanalys med paradontoprotetik,
- 10) inrättande av tre avdelningstandläkarbefattningar i Ce 24 för fantomkursen i proteslära och karieslära,
- 11) medelsanvisning till arvoden åt två assistenter för fantomkursen i proteslära och karieslära,
- 12) medelsanvisning till arvode åt en assistent i bettanalys och paradontoprotetik (från och med den 1 januari 1957),
- 13) medelsanvisning till arvode åt en assistent i odontologisk ortopedi (från och med den 1 maj 1957),
- 14) inrättande av en tjänst som instruktionsköterska, tillika husmor, i Ce 17 (från och med den 1 januari 1957),
- 15) inrättande av en tjänst som avdelningstandsköterska i Ce 13 för amanuens- och lärarkliniken,
- 16) inrättande av fyra tandskötersketjänster i Ce 10 för amanuens- och lärarkliniken,

- 17) inrättande av en tandteknikertjänst i Ce 20,
- 18) inrättande av tre tjänster som laboratoriebiträden (tandtekniker) i Ce 11,
- 19) medelsanvisning till anställande av ett ekonomibitråde i Cg 5,
- 20) inrättande av två tjänster som hantverkare i Ce 12,
- 21) inrättande av en kontoristtjänst i Ce 13,
- 22) medelsanvisning till anställande av ett laboratoriebitråde i Cg 11 med halvtidstjänstgöring och av ett kontorsbitråde i befordringsgången,
- 23) inrättande av en tjänst som expeditivsvakt i Ce 11;

Övriga förslag

- 24) inrättande av en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11 för den internmedicinska konsultationsverksamheten,
- 25) ökning med 5 000 kronor av medelsanvisningen till vikariatsersättningar m. m.

Departementschefen har beträffande det under 1) upptagna förslaget om inrättande av en befattning som biträdande lärare i odontologisk farmakologi anfört följande.

I universitetskanslerns den 15 oktober 1952 avgivna utlåtande rörande den prekliniska tandläkarutbildningens ordnande uttalade kanslern beträffande frågan om inrättande av laboratoriefattningar, att det för tandläkarhögskolornas verksamhet i främsta rummet vore av betydelse, att ämnet odontologisk farmakologi finge företrädare i laboratoriefattningar, och hemställde därför om inrättande av en dylik tjänst i Ca 34 vid vardera tandläkarhögskolan. I propositionen 1955: 138 förklarade jag, att jag icke vore beredd att förorda inrättande av dessa befattningar. I sitt utlåtande 1955: 148 ansåg sig statsutskottet böra konstatera, att avsaknaden av ifrågakörande laboratoriefattningar i den av mig förordade organisationen för den prekliniska tandläkarutbildningen enligt utskottets mening utgjorde en allvarlig brist i denna organisation. Kanslerns nu ånyo framförda förslag om inrättande av en laboratoriefattning i odontologisk farmakologi vid Stockholms högskolan anser jag mig såtillvida böra biträda, att jag förordar inrättande av en befattning som biträdande lärare i ämnet.

Kungl. Maj:ts förslag rörande befattningen som föreståndare för Umeåkliniken m. m. samt angående vissa laboratoriefattningar vid nämnda klinik ansluter sig i huvudsak till av *kanslern* gjorda framställningar.

Av statsrådsprotokollet inhämtas härom följande.

Föreståndare vid Umeåkliniken m. m. I propositionen 1955: 138 har beräknats att vid högskolekliniken i Umeå skall finnas anställda fem laboratorer, av vilka en tillika skall vara föreståndare.

Lärarkollegiet har hemställt om bemyndigande att ledigförklara samtliga fem laboratoriefattningar med tillträde den 1 juli 1957 ävensom, därest dessa då icke skulle vara besatta med ordinarie innehavare, förordnanden att från nämnda tidpunkt uppehålla desamma. Samtidigt har kollegiet begärt bemyndigande att bland de sökande få hos kanslern föreslå den enligt kollegiets mening för organisatoriska och administrativa uppgifter mest lämpade att under budgetåret 1956/57 tjänstgöra som klinikföreståndare.

Kanslern erinrar om att i angivna proposition uttalats, att samtliga för kliniken avsedda laboratorsbefattningar ur tandvårdssynpunkt erfordrades redan från och med ingången av budgetåret 1957/58. Med hänsyn härtill finner kanslern det ändamålsenligt, att åtgärder för befattningarnas tillsättande får vidtagas redan under nästa budgetår.

Vidare anser kanslern det oundgängligen nödvändigt att en föreståndare för Umeåkliniken tillsättes redan från och med nästa budgetår. De spörsmål, som står i samband med klinikens uppbyggnad är enligt kanslerns mening av svårlöst och omfattande natur. Kanslern anser därför angeläget att föreståndarskapet lägges i händerna på en person, som besitter de för uppgiften erforderliga kvalifikationerna. Kanslern framhåller, att fråga uppkommit om att till föreståndare för Umeåkliniken under uppbyggnadstiden förvärva professorn vid tandläkarhögskolan i Malmö Göte Nyqvist, vilken därtill förklarat sig villig. I anslutning till en av rektorn vid tandläkarhögskolan i Stockholm, professorn Gösta Westin, utarbetad promemoria i ämnet föreslår kanslern att Nyqvist beviljas — förslagsvis på två år, räknat från och med den 1 juli 1956 — tjänstledighet från sin professur i Malmö, med rätt för honom att härunder uppbära oavkortad lön och övriga med professuren förenade förmåner, att Nyqvist förordnas, att under förut angivna tid ej mindre uppehålla den eljest laborator vid Umeåkliniken åvilande undervisningsskyldigheten i bettanalys med paradontoprotetik, än även att vara föreståndare för kliniken, med rätt för honom att uppbära dels föreståndararvode å 1 008 kronor för år, dels kallortstillägg å 120 kronor för år, dels ock det arvode, som enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och Västerbottens läns landsting, å andra sidan angående inrättande av Umeåkliniken kan komma att utgå från landstinget till laborator vid högskolekliniken, att förutnämnda laboratur vid Umeåkliniken vakanssättes under den tid Nyqvist innehar omförmälda förordnande, samt att de på statsverket fallande kostnaderna för Nyqvists avlöning påföres vederbörande, i staten för tandläkarhögskolan i Stockholm ingående anslagsposter.

Departementschefen har anfört följande.

Professorn vid tandläkarhögskolan i Malmö G. Nyqvist torde bära förordnas att från och med den 1 juli 1956 tills vidare vara föreståndare för Umeåkliniken samt att fullgöra den undervisningsskyldighet, som skulle åvila innehavaren av laboratorsbefattningen i bettanalys med paradontoprotetik vid kliniken. Under förordnandet bör Nyqvist beviljas tjänstledighet från sin professur med rätt att under ledigheten uppbära oavkortad lön och övriga med professuren förenade förmåner. Till Nyqvist bör vidare utgå ett personligt arvode av 1 000 kronor, vederbörligt kallortstillägg samt det arvode, som enligt avtal mellan staten och Västerbottens läns landsting kan komma att utgå från landstinget till laborator vid högskolekliniken. På statsverket belöpande kostnader för Nyqvists avlöning torde bära belasta Stockholmshögskolans avlöningsanslag. I anslutning till det anförda vill jag vidare föreslå, att den av mig i propositionen 1955:138 förordade laboratorsbefattningen i Ca 34 i bettanalys med paradontoprotetik från och med nästa budgetår uppföres å personalförteckningen. Så länge Nyqvist innehar förutnämnda förordnande bör befattningen vara vakantsatt.

I likhet med kanslern finner jag ändamålsenligt, att åtgärder för tillsättande av de i propositionen 1955:138 förordade laboratorsbefattningarna

(bortsett från den i bettanalys med paradontoprotetik) vidtages redan under nästa budgetår. Frågan om den tidpunkt, från och med vilken befattningarna bör inrättas, torde i vanlig ordning böra underställas 1957 års riksdag. Därest riksdagen icke har någon erinran mot vad jag här föreslagit, torde sålunda Kungl. Maj:t vilja medgiva, att laboratorsbefattningarna i karieslära, proteslära, tandkirurgi och barntandvård vid Umeåkliniken må ledigförklaras under nästa budgetår, med tillträde den 1 juli 1957 eller den senare tidpunkt som kan komma att bestämmas.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 642 000 kronor.

Till stöd för det i *motionerna I:244* och *II:444* framställda yrkandet har anförts bland annat följande.

Behandling av patienter med medfödda läpp-, käk- och gomdefekter kräver omfattande insatser av ett relativt stort antal specialister på olika områden, i första hand plastikkirurger, foniater och odontologer.

Odontologernas uppgifter i fall med läpp-, käk- och gomdefekter äro i korthet följande:

Vid de genomgående defekterna, cirka 50 procent av fallen eller 70—90 fall per år här i landet, uppträder i allmänhet en starkt uttalad kompression av överkäken, vilken i hög grad bidrar till det för dessa fall typiska tillbakaliggande mellanansiktet. I dessa fall kan disproportionen mellan käkarna genom käkortopediska åtgärder avsevärt minskas eller helt elimineras. Denna behandling insättes i varierande ålder i regel under patientens uppväxttid.

Genom käkortopedisk behandling avser man att

- 1) ge patienten ett bett med acceptabel tuggfunktion
- 2) bidra till förbättrandet av de fonetiska förhållandena
- 3) ge patienten ett estetiskt tillfredsställande bett
- 4) understödja plastikkirurgens strävan att åstadkomma så vitt möjligt normal ansiktsexteriör.

För nu nämnda behandling fordras särskilt utbildad käkortopedisk specialist. För den fortsatta behandlingen erfordras käkprotetisk specialist, vilkens uppgift är att fullfölja behandlingen med mer eller mindre omfattande protetiska arbeten bland annat innefattande den för talet i många fall nödvändiga protetiska slutningen av gomdefekten.

En konserverande behandling av tänderna från tidigaste barndomen är nödvändig för att förhindra tandförluster, vilka förvärra deformiteten och försvåra den käkortopediska och käkprotetiska behandlingen. Det är därför av stor vikt, att barntandläkare finnas, som kunna taga hand om de ofta mycket svårbehandlade barnen.

Undervisningen i odontologisk ortopedi till tandläkarexamen hade till 1945 mycket ringa omfattning. Nämnda år gavs emellertid den till dåvarande tandläkarinstitutets protesavdelning i detta ämne knutna underavdelningen en mera självständig ställning med väsentligt utökad undervisning.

I samband med tandläkarinstitutets i Stockholm ombildning till högskola blev denna avdelning fristående med egen professur. Från och med höstterminen 1947 har inrättats en amanuenslinik vid avdelningen, där vissa av avdelningens lärare utföra kliniskt arbete under sådan tid av dagen, som icke upptages av undervisning.

Den lärare som först knöts till denna verksamhet har under de gångna åren åtagit sig behandling av ett allt större antal fall av läpp-, käk- och gomdefekter. Denna behandling har bidragit till en långt driven rehabilitering av dessa patienter av en art och i en omfattning som tidigare ej förekommit här i landet. Käkortopedisk behandling av denna typ har dock endast till en ringa del kunnat fylla det stora behovet av sådan vård inom landet. För närvarande finnes därför en omfattande kölista för dessa patienter, vilka ej kunna beräknas få en adekvat vård, såvida ej en utbyggnad av vårdorganisationen snarast kommer till genomförande.

Behovet av samordning av de olika behandlingsfaserna för de medfödda läpp-, käk- och gomdefekterna har på senare år kommit att framstå allt klarare. Ett allt intimare samarbete har också sedan slutet av 1940-talet etablerats mellan käkortoped och käkprotetiker vid tandläkarhögskolan och plastikkirurger vid serafimerlasarettet. Sedan två år tillbaka har detta samarbete innefattat en varje månad återkommande konferens på serafimerlasarettets plastikkirurgiska poliklinik. En behandlingsgrupp bestående av plastikkirurger, foniater, käkortoped och käkprotetiker undersöker härvid tillsammans aktuella fall, såväl barn som vuxna, diskuterar och planlägger en samordning av erforderliga åtgärder.

Sedan 2½ år tillbaka har käkortopedens även haft ett alltmer omfattande samarbete med karolinska sjukhusets barnklinik beträffande behandlingen av primärfall (spädbarn). Denna verksamhet har sedan två år tillbaka omfattat regelbundet deltagande i behandlingsplanering och i därför lämpliga fall primär käkortopedisk behandling. Käkortopedens arbetstid på barnkliniken är cirka 2 halvdagar per vecka.

Käkprotetikerns och käkortopedens tjänstgöring på serafimerlasarettet ävensom den senares tjänstgöring på karolinska sjukhuset är oavlönad.

Inom tandläkarhögskolan i Stockholm utföres den protetiska behandlingen av läpp-, käk- och gomfallen vid en underavdelning till protesavdelningen benämnd underavdelning för käkprotetik. Vid denna underavdelning meddelas undervisning och gives protetisk behandling jämväl av andra såväl medfödda som förvärvade käkdeformiteter. Avdelningen disponerar särskilda lokaler och har en personal bestående av 1 avdelningstandläkare, 1 amanuens och 1 tandsköterska.

Vad den käkortopediska behandlingen av dessa fall inom tandläkarhögskolan beträffar utföres den av den tidigare nämnda specialisten på amanuenskliniken vid avdelningen för odontologisk ortopedi.

Amanuenskliniken, vilkens egentliga uppgift är att bereda möjligheter till klinisk tjänstgöring och vidareutbildning av de unga amanuenserna, är uppenbarligen olämplig för såväl arten som omfattningen av denna speciella och kvalificerade käkortopediska verksamhet.

Amanuenskliniken disponerar två behandlingsrum och är tilldelad en tandsköterska. Vid denna klinik tjänstgör på deltid den nämnde käkortopedens med ett speciellt käkortopediskt klientel omfattande för närvarande cirka 200 fall, varav hälften läpp-, käk- och gomdefekter. Större delen av detta klientel är hemmahörande i landsorten och är föremål för flerårig behandling med besök i genomsnitt var fjortonde dag. Dessutom tjänstgöra på kliniken 4 amanuenser var och en med sitt klientel.

Det olämpliga i att ifrågavarande betydelsefulla verksamhet bedrivs av en ensam timanställd tandläkare ligger även i öppen dag.

Som synnerligen angeläget får därför framhållas önskvärdheten av att käkortopeden erhåller avdelningstandläkares ställning och alltså såsom extra ordinarie tjänsteman fastare knyts till sin verksamhet. Härigenom vinnes också att undervisningen tillgodogör sig detta speciella klientel; att han såsom biträde erhåller en assistent; att erforderlig sköterske- och teknikerpersonal ställes till hans förfo-gande samt

att så snart ske kan, lämpliga lokaler för verksamheten iordningställas. Lämpligen borde verksamheten inrymmas i en underavdelning till avdelningen för odontologisk ortopedi, alltså en parallell till underavdelningen för käkprotetik. Förutom behandlingen av fallen med läpp-, käk- och gomdefekter skulle denna underavdelning även handha vården av de övriga fall av medfödda och förvärvade käkdeformiteter, som kräva gemensamma plastikkirurgiska, protetiska och ortopediska åtgärder.

Om ovan skisserade verksamhet vid tandläkarhögskolan i Stockholm kommer till stånd vinnes, förutom möjlighet för omhändertagande av det klientel som där söker vård (för närvarande en väntelista på 400 fall), även en möjlighet att där utbilda specialister inom käkortopedien, vilka äro en förutsättning för en utbyggnad av den av rektor vid tandläkarhögskolan i Stockholm föreslagna käkcentralverksamheten som även i princip tillstyrkts av medicinalstyrelsen.

Utskottet. I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955:148 framhöll utskottet bland annat, att avsaknaden av laboratorsbefattningar i farmakologi vid tandläkarhögskolorna i den av departementschefen i fjol framlagda organisationsplanen för den prekliniska tandläkarutbildningens ordnande enligt utskottets mening utgjorde en allvarlig brist i denna organisation. Vederbörande högskolemyndigheter och kanslern för rikets universitet ha nu ånyo framfört förslag om inrättandet vid högskolorna av ifrå-gavarande laboraturer. Departementschefen har för sin del föreslagit, att i ämnet vid Stockholms högskolan inrättas en biträdande lärarbefattning och att vid Malmö högskolan en av de nuvarande biträdande lärarbefattningarna därstädes finge utbytas mot en motsvarande befattning i odontologisk farmakologi, därest vederbörande universitets- och högskolemyndigheter ansåge en dylik anordning ägnad att bättre tillgodose undervisningens krav och förutsättningar härför i övrigt föreläge.

Utskottet har icke velat motsätta sig bifall till vad departementschefen sålunda förordat. Huruvida nämnda anordning visar sig ändamålsenlig torde först framdeles, sedan närmare erfarenheter vunnits, kunna bedömas.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt under denna punkt föreslagit.

I motionerna I: 244 och II: 444 har påyrkats vidtagande av vissa åtgärder till förstärkande av de personella resurserna på tandläkarhögskolans i Stockholm avdelning för odontologisk ortopedi i syfte att sätta avdelningen i stånd att på ett mera effektivt sätt än nu rådande förhållanden

medgiva omhändertaga patienter med läpp-, käk- och gomdefekter samt utbilda specialister på ifrågavarande områden. Utskottet anser sig böra framhålla angelägenheten av att dessa frågor ägnas allvarlig uppmärksamhet. Någon framställning rörande nämnda avdelnings upprustning i oförmälda avseenden har emellertid icke av tandläkarhögskolan gjorts petita-vägen, varför frågan hittills icke varit underställd universitetskanslerns och Kungl. Maj:ts prövning.

I avsaknad av erforderlig närmare utredning i ärendet genom vederbörande myndigheters försorg är utskottet icke berett att biträda det i motionerna framställda yrkandet. Utskottet förutsätter emellertid att förevarande spørsmål kommer att i samband med tandläkarhögskolans anslags-äskanden för budgetåret 1957/58 upptagas till övervägande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 244 och II: 444,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för tandläkarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen anförde;

b) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	683 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	850 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	1 152 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	450 000
Summa kronor	3 135 000

c) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm*: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 3 135 000 kronor.

31:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 109, s. 252—254), vilket innebär en anslagshöjning med 180 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 749 500 kronor.

32:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 110, s. 254 och 255), vilket innebär en anslagshöjning med 9 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 24 000 kronor.

33:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 111, s. 255), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

34:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Utrustning av en odontologisk högskoleklinik i Umeå.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 112, s. 255 och 256), vilket innebär en anslagshöjning med 893 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att utrustning för den odontologiska högskolekliniken i Umeå må beställas till ett belopp av högst 548 500 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58;

b) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Utrustning av en odontologisk högskoleklinik i Umeå* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 158 000 kronor.

35:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 113, s. 257—261) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 604 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Huss m. fl.* (I: 35) och den andra inom andra kammaren av fröken *Karlsson m. fl.* (II: 65),

i vilka hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att laboratoriefattningen i barntandvård vid tandläkarhögskolan i Malmö från och med den 1 juli 1956 omändras till professur i ämnet.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen förstärkning såsom en konsekvens av Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition 1955: 138 angående ökad examination av tandläkare m. m.

Omorganisation av den prekliniska tandläkarutbildningen och ökning av antalet studerande:

Inrättande av en befattning som avdelningstandläkare i Ce 24 i speciell tandhistologi,
viss reglering av kursgivararvoden,
medelsanvisning till arvoden åt två förste assistenter, fyra förste amanuenser och fyra tredje amanuenser samt
medelsanvisning till anställande av åtta laboratoriebiträden i Cg 11 med halvtidstjänstgöring.

Det i *motionerna I: 35* och *II: 65* framställda yrkandet överensstämmer i sak med ett av kanslern framställt förslag, vilket departementschefen förklarar sig icke vara beredd att tillstyrka för nästa budgetår. Beträffande motiveringen för detta yrkande torde få hänvisas till motionen *II: 65*.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag innebär sammanlagt en anslagshöjning med 260 000 kronor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Med anledning av *motionerna I: 35* och *II: 65* får utskottet erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 8, punkten 31, uttalade, att utskottet förutsatte att, i den mån de nuvarande laboratoriefattningarna i barntandvård vid tandläkarhögskolorna bleve besatta med professorskompetenta innehavare, vederbörlig framställning komme att göras petitavägen om befattningarnas omvandling till professurer. Utskottet förutsatte jämväl att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på betydelsen av en dylik förstärkning av tandläkarhögskolornas organisation. Den nuvarande laboratorien i barntandvård vid Malmöhögskolan A. E. Syrrist har av för ändamålet särskilt utsedda sakkunniga befunnits kompetent till professur i ämnet. Efter framställning av högskolans lärarkollegium har kanslern tillstyrkt att nämnda laboratur måtte förändras till professur med Syrrist som innehavare av densamma. Departementschefen har förklarar sig icke beredd att för nästa budgetår tillstyrka bifall till kanslerns nyssnämnda förslag.

Under återopande av riksdagens i fjol intagna ständpunkt till förevarande spörsmål och då Malmöhögskolan nu förfogar över en till professur i barntandvård kompetent person — innehavaren av laboraturen i ämnet —

synes det utskottet angeläget, att ifrågavarande laboratur i enlighet med kanslerns förslag omvandlas till professur, varigenom högskolan erhåller en önskvärd förstärkning på det viktiga område, som barntandvården representerar. Utskottet förutsätter att förslag i ämnet kommer att föreläggas nästa års riksdag. Motionerna I: 35 och II: 65 torde icke böra till någon annan riksdagens åtgärd föranleda än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet sålunda i anledning av motionerna anfört.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	299 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	740 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	1 194 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	371 000
	Summa kronor 2 604 000

b) till *Tandläkarhögskolan i Malmö*: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 604 000 kronor;

c) i anledning av motionerna I: 35 och II: 65 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

36:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114, s. 261 och 262), vilket innebär en anslagshöjning med 24 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 573 200 kronor.

37:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 115, s. 262 och 263), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

38:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 116, s. 263), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

39:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Utrustning av vissa lokaler m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 117, s. 264 och 265), vilket innebär en anslagshöjning med 375 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att utrustning för tandläkarhögskolan i Malmö må beställas till ett belopp av högst 125 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58;

b) till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Utrustning av vissa lokaler m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 462 000 kronor.

40:o) **Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument.** Kungl. Maj:t har (punkt 118, s. 265—275) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att undervisningsinstrument och viss annan utrustning för tandläkarhögskolan i Malmö må beställas till ett belopp av högst 288 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58, dels medgiva, att undervisningsinstrument och viss annan utrustning för tandläkarhögskolan i Stockholm må beställas till ett belopp av högst 254 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1958/59, dels ock till **Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument** för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 237 000 kronor.

Kungl. Maj:ts under denna punkt framlagda förslag innebär bland annat ändring av gällande ordning för elevernas förseende med instrument. En redogörelse för nu gällande bestämmelser m. m. lämnas i statsrådsprotokollet, till vilket utskottet får hänvisa (s. 265—275).

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag, hemställer förty,

att riksdagen må

a) medgiva, att undervisningsinstrument och viss annan utrustning för tandläkarhögskolan i Malmö må beställas till ett belopp av högst 288 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58;

b) medgiva, att undervisningsinstrument och viss annan utrustning för tandläkarhögskolan i Stockholm må bestäl-

las till ett belopp av högst 254 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1958/59;

c) till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 237 000 kronor.

41:o) **Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuens-kliniker.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 119, s. 276), vilket innebär en anslagsminskning med 30 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

42:o) **Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 120, s. 276 och 277), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 kronor.

43:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 121, s. 277 och 278), vilket innebär en anslagshöjning med 2 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 23 500 kronor.

44:o) **Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 122, s. 278), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 7 500 kronor.

45:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 123, s. 278), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

46:o) **Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter.** Kungl. Maj:t har (punkt 124, s. 279—285) föreslagit riksdagen att till Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 4 480 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bergman* och *Holmqvist* (I: 247) och den andra inom andra kammaren av herrar *Adamsson* och *Nilsson* i Östersund (II: 413), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 4 875 000 kronor samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att antalet stipendier för nästkommande budgetår anpassas så, att 1950 års riksdagsbeslut och studentsociala utredningens förslag om stödet till mindre bemedlade universitets- och högskolestuderande samt studerande vid socialinstituten kunna förverkligas;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 421) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 513), i vilka, såvitt här är i fråga, hemställts, att riksdagen måtte fastställa att antalet naturastipendier beräknas på 26 procent av antalet nyinskrivna, samt att riksdagen med anledning härav under åttonde huvudtiteln till Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter för budgetåret 1956/57 anvisar ett reservationsanslag av 6 479 000 kronor;

dels en inom andra kammaren av herr *Johansson* i Stockholm väckt motion (II: 106), vari hemställts, att till Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter för budgetåret 1956/57 anvisas ett reservationsanslag av 6 479 000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Edberg m. fl.* väckt motion (II: 386), vari hemställts, att riksdagen med beaktande av vad i motionen anförts måtte besluta att under åttonde huvudtiteln till Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter för budgetåret 1956/57 anvisa ett belopp på kronor 6 479 000 eller alternativt, att riksdagen — om ovanstående förslag av statsfinansiella skäl i år bedöms omöjligt att antaga — måtte besluta att i enlighet med garantilänenämndens äskande till ovan angivna ändamål anvisa ett belopp på 4 780 000 kronor.

I den mån redogörelse i det följande icke lämnas för motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 106, II: 386, II: 413 och II: 513 (s. 44—47).

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 1 700 000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inämntas bland annat följande.

Av innevarande budgetårs anslag å 2 780 000 kronor har beräknats 2 690 000 kronor till naturastipendier, 9 700 kronor till bokstipendier, 64 000 kronor till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader och 16 300 kronor till Kungl. Maj:ts disposition.

Garantilånenämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 095 000 kronor till 4 875 000 kronor. Därvid beräknar nämnden en ökning av anslagsmedlen till naturastipendier med 2 090 000 kronor till 4 780 000 kronor och till statstipendienämndernas förvaltningskostnader med 11 000 kronor till 75 000 kronor; i fråga om anslagsmedlen till Kungl. Maj:ts disposition räknar nämnden med en minskning med 6 000 kronor till 10 300 kronor; till bokstipendier beräknas oförändrat belopp, 9 700 kronor.

Garantilånenämnden beräknar för *fortsatta stipendier* under 1956/57 till samtliga därtill berättigade ett medelsbehov av 2 420 000 kronor, motsvarande 1 036 hela stipendier. Nämnden framhåller, att ökningen av medelsbehovet i förhållande till innevarande budgetår uppgår till (2 420 000 — 1 370 000 =) 1 050 000 kronor och att denna orsakas till 130 000 kronor av stipendiekostnadens höjning och till 920 000 kronor av stegringen av antalet prolongationer. Av denna stegring utgjorde 220 stipendier den ökning i antalet andra gångens prolongationer, som vore en slutlig följd av att 1954 års riksdag anvisat medel till en väsentligt vidgad stipendiering. Återstående stegring, 174 stipendier, föranleddes i huvudsak av den ökning i antalet första gångens prolongationer, som vore en följd av att anslagsmedlen för innevarande budgetår räckte till betydligt fler nya stipendier än medelstillelningen för nästföregående budgetår.

Beträffande antalet *nya stipendier* påpekar nämnden, att såväl student-sociala utredningens undersökning som andra därefter verkställda utredningar av stipendiebehovet givit vid handen, att stipendier erfordras för 25—30 procent av en årsklass nyinskrivna studenter.

Nämnden har i sin framställning åberopat följande tablå.

År	Antal student-examina	Nyinskrivna		Sökande		Stipendie-kompetenta ³		Utdelade stipendier		
		antal	% av student-examina	antal	% av nyinskrivna	antal	% av nyinskrivna	antal	% av nyinskrivna	% av kompetenta ³
1953	5 073	4 042	79,5	1 011	20	495	12	273	7	55
1954	5 360	4 438	82,8	1 395	26	686	15	548	12	80
1955	5 935 ¹	4 750 ²	80 ²	2 648	45	966	20	690	14	71
1956	6 192 ¹	4 950 ²	80 ²	—	—	1 014 ⁴	20 ⁴	1 014 ⁴	20 ⁴	100 ⁴

Garantilånenämnden föreslår sålunda, att för nästa budgetår medel anvisas till 1 036 *fortsatta* och 1 014 *nya* stipendier eller sammanlagt 2 050 stipendier, vartill erfordras ett anslagsbelopp av (2 420 000 + 2 360 000 =) 4 780 000 kronor.

¹ Beräknat med ledning av antalet intagna i gymnasierna.

² Beräknat under antagande av 80-procentig nyinskrivning.

³ Enligt 1954 års riksdags beslut.

⁴ Garantilånenämndens förslag för budgetåret 1956/57.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) hemställer i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 oktober 1955, att anslagsmedlen till naturastipendier måtte i enlighet med studentsociala utredningens förslag anpassas så, att stipendier kan tilldelas »de mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet», samt att fördenskull förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 3 699 000 kronor till 6 479 000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 oktober 1955 förklarar *socialinstitutens elevkårers organisation* sig bland annat instämma i SFS:s yrkanden om ökade anslagsmedel till stipendier.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande.

Det statliga naturastipendiesystemet, vilket ingår som ett viktigt led i de studentsociala stödåtgärderna, har successivt utbyggt till sin nuvarande utformning. De två senaste etapperna i systemets utbyggnad utgör de vid 1953 och 1954 års riksdagar beslutade utvidgningarna av naturastipendieringen i tvenne olika avseenden. Genom 1953 års riksdagsbeslut utsträcktes stipendieringen till att omfatta samtliga akademiska läroanstalter inom åttonde och tionde huvudtitlarnas områden, varigenom den redan från början åsyftade yttre ramen för stipendieringen uppnåddes. Vid 1954 års riksdag beslöts en sådan höjning av anslagsmedlen till naturastipendier, att en icke oväsentlig lättnad i de restriktiva behörighetsvillkoren beträffande studiebegåvning kunde genomföras. Medan sålunda anslagsmedlen för läsåret 1953/54 endast räckte till att ge dem stipendier, som — utom att vara obemedlade — hade minst AB+ i medelbetyg i studentexamen, uppsattes såsom mål vid medelstillelningen för läsåret 1954/55, att de obemedlade nyinskrivna, som hade ett genomsnittsbetyg av AB, skulle kunna få stipendium. Det beräknades därvid, att antalet stipendiaterna skulle kunna utökas från något mindre än 4 procent till ungefär 12 procent av totalantalet abiturienter. Enligt de uppgifter, som garantilänenämnden lämnat i föreliggande anslagsframställning, räckte de för läsåret 1954/55 tillgängliga anslagsmedlen till utdelning av — förutom fortsatta stipendier åt därtill berättigade — 548 nya stipendier, varigenom omkring 12 procent av totalantalet nyinskrivna kunde erhålla stipendium. Vid medelstillelningen för innevarande läsår räknades med att antalet nya stipendier skulle kunna ökas till omkring 600 och att relationen mellan antalet nyinskrivna och antalet nya stipendiaterna skulle kunna hållas oförändrad i jämförelse med föregående läsår. Av garantilänenämndens redogörelse framgår att av de för innevarande läsår disponibla anslagsmedlen kunnat — sedan behovet av fortsatta stipendier tillgodosetts — utdelas 690 nya stipendier, vilket innebär en stipendiering av 14 procent av totalantalet nyinskrivna.

I sin framställning om anslag för nästa budgetår föreslår garantilänenämnden en höjning av anslagsmedlen till naturastipendier med 2 090 000 kronor till 4 780 000 kronor. Nämnden räknar därvid i första hand med 2 420 000 kronor till 1 036 fortsatta stipendier, varigenom någon inskränkning i rätten till fortsatt stipendium icke skulle behöva ske. Vidare beräknar nämnden ett belopp av 2 360 000 kronor till 1 014 nya stipendier. Därmed skulle stipendieringen kunna utsträckas till att omfatta 20 procent av det beräknade totalantalet nyinskrivna under nästa budgetår.

SFS föreslår i sin framställning, att anslagsmedlen till naturastipendier — i anslutning till studentsociala utredningens förslag — utmätas så, att stipendier kan tilldelas de obemedlade och mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet. För en dylik ändring av behörighetsvill-

koren erfordrades enligt föreliggande statistiska undersökningar stipendier till ett antal, motsvarande 26 procent av totalantalet nyinskrivna. SFS beräknar den erforderliga anslagshöjningen till 3 699 000 kronor.

Den av SFS föreslagna utgångspunkten för anslagsavvägningen överensstämmer helt med de vid 1950 års riksdag beslutade riktlinjerna för den framtida utformningen av det direkta statliga stödet till universitets- och högskolestuderande och de studerande vid socialinstituten. I anslutning härtill må framhållas, att även garantilånenämnden uttalat sig för ett skyndsamt utbyggande av naturastipendieringen till den omfattning, som i princip beslutades av 1950 års riksdag. Då den utbyggnadsetapp, som inleddes budgetåret 1954/55, komme att nå en viss avslutning med budgetåret 1956/57, har emellertid nämnden ansett sig böra stanna vid att föreslå en sådan anslagsökning, som erfordrades för ett fullföljande av nämnda utbyggnadsetapp.

I vilken takt naturastipendieringen skall vidgas är självfallet beroende av den ekonomiska insats från statens sida, som med hänsyn till budgetläget och vid vägningen mot varandra av anslagsbehoven för olika angelägnade ändamål anses kunna göras på här ifrågavarande område. Utrymme finnes uppenbarligen icke för en anslagshöjning av den storlek, som fordras för ett genomförande av SFS:s förslag. Ej heller den av garantilånenämnden föreslagna anslagsökningen synes mig möjlig att genomföra i nuvarande läge. Med hänsyn till den särskilda tyngd, som vid budgetavvägningen måste tillmätas anspråken på en vidgning av naturastipendieringen, anser jag mig dock böra för nästa budgetår föreslå en så kraftig höjning av anslaget som med 1 700 000 kronor. Då jag anser en fortsatt successiv utvidgning av naturastipendieringen angelägen, räknar jag med behov av ytterligare anslagsförstärkningar under påföljande budgetår. Enligt mina beräkningar kan med den anslagshöjning, som jag nu föreslagit, utdelas 845 nya stipendier under nästa läsår. Detta innebär en ökning av antalet nya stipendier med 155 i jämförelse med innevarande läsår. Antalet nya stipendier under nästa läsår kan beräknas motsvara drygt 17 procent av totalantalet nyinskrivna mot 14 procent innevarande läsår.

Såsom garantilånenämnden föreslagit torde anslagsmedlen till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader böra ökas med 11 000 kronor och anslagsmedlen till Kungl. Maj:ts disposition minskas med 6 000 kronor. Den ökning med 5 000 kronor av utgifterna under anslaget, som föranledes härav, bör täckas inom den av mig i det föregående föreslagna anslagshöjningen.

Till stöd för de i *motionerna I: 247* och *II: 413* gjorda yrkandena har anförts huvudsakligen följande.

Det måste betraktas som en angelägenhet av stor vikt för samhället att undanröja de ekonomiska studiehindren för studielämpad ungdom vid tillträdet till universitet och högskolor. Studentstatistiska undersökningen 1952, Sveriges förenade studentkårers årliga skrivelser till Kungl. Maj:t samt de opinionsyttringar som företagits av Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund och Socialdemokratiska studentförbundet ha klart belyst, att sådana studiehinder i betydande utsträckning ännu kvarstå. Därutöver har klarlagts att den eftersträfvade demokratiseringen av den högre undervisningen icke enbart eller ens i huvudsak torde kunna uppnås genom en förbättring av lånemöjligheterna. Det psykologiska motståndet mot

låneformen torde fortfarande vara starkt just bland de folkgrupper från vilka man genom denna stödform ville främja en ökad rekrytering. SFS framhåller dessutom att alla företagna utredningar visar att den växande studieskulsättningen huvudsakligen trycker en begränsad grupp studenter och yngre akademiker. För denna begränsade grupp är den ökande skulsättningen ytterst betungande. Dess konsekvenser torde ännu inte ha framträtt i full utsträckning. Även av sociala skäl och ur rättvisesynpunkter framstår sålunda en alltför stor tyngdpunkt vid låneformen såsom föga tillfredsställande.

Vid 1950 års riksdag fattades på grundval av studentsociala utredningens förslag principbeslut om riktlinjer för den framtida utformningen av de studentsociala stödåtgärderna, innebärande i fråga om det direkta stödet att detta inriktas på ett utbyggande av statsstipendier och studielån i kombination. Som riktpunkt för stipendieringen fastställdes att s. k. naturstipendier, innefattande fri kost och logi under halva studietiden, skulle finnas tillgängliga för 26 procent av de studerande, vilket var ungefärligen det antal som var i behov av stipendiestöd samtidigt som de fyllde kraven på god studiebegåvning.

Anslaget till naturstipendier har sedermera successivt utbyggt. Vid 1954 års riksdag beslöts som en etapp i utbyggnaden en höjning av anslaget med den uttryckliga målsättningen för läsåret 1954/55 att de obemedlade nyinskrivna studerande som hade ett genomsnittsbetyg av AB skulle kunna få stipendium. Innevarande läsår ha 690 nya stipendier kunnat utdelas, vilket, enligt garantilånenämndens beräkningar, medfört att 71 procent av de enligt 1954 års riksdagsbeslut stipendiekompetenta sökande kunnat erhålla stipendium. Garantilånenämnden har i år föreslagit en anslagshöjning med sikte på att utdela 1 014 nya stipendier, vilket skulle vara till fyllst för att fullfölja 1954 års riksdagsbeslut. Med hänvisning till det statsfinansiella läget har i statsverkspropositionen föreslagits en anslagshöjning, som beräknas medge 845 nya stipendier.

Strävandena att demokratisera den högre undervisningen böra främst inriktas på en ökad stipendiering i första hand med sikte på att skyndsamt förverkliga 1950 års riksdagsbeslut. De senaste årens kraftiga utbyggnad av anslaget till naturstipendier samt chefens för ecklesiastikdepartementet i statsverkspropositionen uttalade önskan om en fortsatt utvidgning under de närmaste budgetåren måste därför hälsas med stor tillfredsställelse. Starka skäl tala emellertid för att redan i år genomföra åtminstone den utbyggnadsetapp som 1954 års riksdagsbeslut representerar, särskilt som denna etapp med hänsyn till att stipendietiden i de flesta fall är tre år när en viss avslutning med budgetåret 1956/57.

I *motionerna I: 421* och *II: 513* har, såvitt här är i fråga, anförts bland annat följande.

Olika begåvningsstyper böra få en för var och en avpassad utbildning oavsett ekonomiska och geografiska förutsättningar. Denna principiella inställning till de ungas rätt att förverkliga sina anlag kan inte göra halt utanför universitetens och högskolornas portar. Även ur samhällsekonomisk synpunkt måste det synas riktigt att tillvarata de begåvningar som lämpar sig för akademisk utbildning. Inte minst den nuvarande bristen på arbetskraft av detta slag accentuerar ett sådant krav. Utvecklingen hittills har emellertid inte gått i den riktning, som de allmänt omfattade principerna

skulle tyckas anvisa. Bland annat illustreras detta av socialgruppsammansättningen av studentkåreerna vid våra universitet och högskolor. Även om man inte anser att exakt proportionalitet mellan socialgruppsammansättningen vid studentkåreerna och i samhället är en garanti för att alla begåvningar tillvaratas, måste dock nuvarande relationer i detta hänseende sägas vara uttryck för att landets begåvningsresurser icke rationellt utnyttjas. De senaste decennierna har denna tendens accentuerats. 1931 kom sålunda 11,5 procent av de studerande vid universitet och högskolor från socialgrupp III. 1951 kom endast 9,4 procent från dessa befolkningsskikt. Som jämförelse kan nämnas att socialgrupp III för närvarande utgör över hälften av landets befolkning.

Det finns många vägar att nå detta mål. Vilka vägar som helst kan dock icke anträdas. Hänsyn måste tas till de studerandes frihet både vid valet av studieväg, under själva studierna och vid valet av yrke. Sådana åtgärder får inte vidtas från samhällets sida, som inskränker denna frihet. Samhälleliga åtgärder på detta område skall vidare syfta till att ge studiebegåvningar ur olika befolkningsgrupper samma chans genom att eliminera olikheter i de ekonomiska förutsättningarna för sådana som lämpar sig för denna form av utbildning. Ekonomisk hjälp under studietiden skall därför i första hand lämnas till studiebegåvningar som är handikappade i ekonomiskt avseende. Mot bakgrunden av en sådan principiell inställning till valet av samhälliga åtgärder på detta område avvisar vi det socialdemokratiska studentförbundets krav på studielön, d. v. s. en generell utbetalning av statsmedel till studerande vid universitet och högskolor oavsett studielämplighet och ekonomiska förutsättningar. En sådan skulle för övrigt öka statsverkets utgifter med hundratalet miljoner kronor per år och säkerligen inte gagna sitt syfte. Det kan inte heller ligga i individens intresse att få sin frihet beskuren genom den kontroll som i så fall bleve nödvändig från samhällets sida. Det kan också finnas en risk för att staten på denna väg ingriper dirigerande, när det gäller studievägsvalet med hänsyn till tillfälliga fluktuationer på arbetsmarknaden.

Vägarna måste i stället vara följande: en vidgad natura- och forskningsstipendiering under studietiden, så att ekonomiskt handikappade ungdomar med studiebegåvning inte avskräcks från akademisk utbildning, liberalare villkor än för närvarande i fråga om kreditgaranti för studielån, slopande av de kvarvarande obligatoriska elevavgifterna vid universitet och högskolor, skattefrihet för amorteringar på studieskulder och för studieunderstöd.

Den viktigaste åtgärden för att eliminera de orättvisor som består i olikheter i de ekonomiska förutsättningarna för studiebegåvningar ur olika befolkningsgrupper är kraftig utvidgning av naturastipendieringen. Genom riksdagens principbeslut 1950 uttalades anslutning till student-sociala utredningens målsättning att ungefär var fjärde student borde stipendieras.

Professor C. E. Quensel har gjort en undersökning av föräldrarnas bidragsförmåga. Enligt denna skulle 33 procent av studenterna vara tvungna att helt finansiera sina studier på annat sätt än genom bidrag från föräldrar eller genom utnyttjande av egna tillgångar och följaktligen vara i särskilt behov av stipendiestöd. Efter reduktion med 20 procent för sådana stipendiebehövande som icke kan beräknas kunna styrka tillfredsställande studielämplighet kan antalet erforderliga stipendier beräknas till 26 procent av de nyinskrivna i varje årgång av de nyinskrivna vid universitet och högskolor.

Vi anser att denna målsättning — stipendiering av en fjärdedel av de nyinskrivna studenterna — som tidigare fastslagits av såväl student-sociala utredningen som statsmakterna och som ytterligare understrukits av professor Quensels ovan refererade beräkningar, nu bör förverkligas. Den bör också läggas till grund för anslagsberäkningen för naturastipendier under budgetåret 1956/57.

En beräkning för budgetåret 1956/57 med denna målsättning som utgångspunkt ger vid handen att sammanlagda antalet naturastipendier bör uppgå till 2 769 och anslagsbehovet till 6 479 000 kronor.

I *motionen II: 106* har anförts bland annat följande.

Kravet om förbättrade ekonomiska villkor har förts fram gång efter annan. Det har bland annat lett till att naturastipendier införts för studerande vid universitet och högskolor, och vid 1954 års riksdag företogs en viss utbyggnad av stipendieväsendet.

Trots detta är det nuvarande läget högst otillfredsställande, vilket bland annat tagit sig uttryck i att de socialdemokratiska studenterna under föregående år vid en uppvaktning ställt kravet om införandet av en studielön, som verksamt skulle bidra till att få slut på det överklassmonopol som den högre utbildningen i dag i allt väsentligt ännu är.

Vi understödjer kravet om studielön, vilket vi för övrigt framfört i tidigare riksdagsmotioner, och anser att sådan snarast skall införas. Som en övergångsåtgärd anser vi emellertid, att en väsentlig utvidgning av naturastipendiernas antal måste företagas.

Den ökning som föreslås i årets statsverksproposition är synnerligen ringa, och normen att stipendier endast skall utgå till obemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning blir gällande. Det innebär, att många studiebegåvade avstänges från möjligheten att erhålla den hjälp, som naturastipendiet innebär, och fortsatta ökade ekonomiska svårigheter för den del av vår ungdom, som utan ekonomiskt stöd från föräldrahemmet söker skaffa sig högre utbildning.

I *motionen II: 386* har anförts bland annat följande.

Jämfört med garantilänenämndens äskande innebär departementschefens förslag en nedskärning med 395 000 kronor. Sveriges förenade studentkårer (SFS) har hemställt att anslaget till naturastipendier måtte utgå med 6 479 000 kronor. Vid sin beräkning har SFS förutsatt stipendieringens omfattning till 26 procent av antalet nyinskrivna i enlighet med student-sociala utredningens förslag.

Att de statliga naturastipendierna ingår som ett ytterst viktigt led i de student-sociala stödåtgärderna har flera gånger fastslagits av statsmakterna. Genom riksdagens principbeslut 1953 drogs riktlinjerna upp för en successiv utbyggnad av det statliga stipendiesystemet. Genom 1954 års beslut möjliggjordes en viss uppmjukning av det ena av de båda behörighetskraven, nämligen betygskravet. Avsikten var att anslagshöjningen skulle möjliggöra en sänkning av betygskravet till AB-nivån från tidigare AB +.

Under de senaste åren har flera faktorer bidragit till att speciellt accentuera vikten av att naturastipendiesystemet snabbt utbyggs i enlighet med den målsättning, som tidigare riksdagsbeslut angivit. De stora årskullarna har medfört en kraftigt stegrad studentexamination, vilken med säkerhet kommer att stegras ytterligare de närmaste åren. Mot bakgrunden av den stora bristen på akademiskt utbildad arbetskraft inom en rad om-

råden är denna ökning av studentexaminationen glädjande. Det senaste årets 90-procentiga ökning av antalet ansökningar till naturastipendier visar dock att det i alltfler hem knyts förhoppningar till de statliga naturastipendierna när det gäller att möjliggöra för ungdomar i abiturientklasserna att övergå till universitets- och högskolestudier. Kan icke antalet stipendier ökas i proportion till antalet i författningens mening kompetenta sökande riskerar man att en hel del utbildningsområden går miste om den andel av studenterna, som där skulle behövas. Nuvarande bristsituation inom olika områden har redan tvingat statsmakterna att vidtaga en serie stödåtgärder.

Såväl av SFS:s ovannämnda skrivelse som av garantilänenämndens äskande framgår att 1955 års anslag icke innebar någon utbyggnad av stipendiesystemet. Medan 80 procent av de kompetenta sökandena år 1954 kunde erhålla stipendium sjönk siffran till 71 procent år 1955. Detta är desto mer anmärkningsvärt som statsstipendienämnderna måst tillämpa ytterst rigorösa behörighetsvillkor. Var betygsgränsen för närvarande ligger har redan berörts. Beträffande den ekonomiska prövningen gäller att stipendiaten enligt bestämmelserna skall vara obemedlad. Om i detta sammanhang avses en student som är hänvisad att uteslutande finansiera sina studier på annat sätt än genom bidrag från anhöriga, så innebär detta att man ej kunnat låta gränsen gå mellan obemedlade och mindre bemedlade utan varit tvungen att dra den inom gruppen obemedlade.

Årets anslag har räckt till att stipendiera 14 procent av de nyinskrivna vid universitet och högskolor, som lyder under ecklesiastikdepartementet. I statsverkspropositionen beräknas det nu framlagda förslaget möjliggöra en 17-procentig stipendiering av de nyinskrivna. Det har såväl av student-sociala utredningen som av 1952 års studentstatistiska undersökning och de utredningar som bifogades SFS:s ovan nämnda framställning klart framgått att ungefär var fjärde student är i direkt behov av statligt studiestöd. Riksdagens beslut år 1953 och 1954 innebar att denna målsättning angavs för utbyggnaden av naturastipendieringen. Departementschefen betonar också i år vikten av att denna målsättning snarast förverkligas.

De motiv som legat till grund för statsmakternas principbeslut om en kraftig utbyggnad av stipendiesystemet äger oförändrad giltighet. En ökad stipendiering skulle göra det lättare för obemedlade ungdomar att påbörja och genomföra akademiska studier utan en betungande skuldsättning. Man bör i detta sammanhang erinra om de sociala olägenheter, som följer av den trots den ökade stipendieringen alltjämt växande studieskuldsättningen. Det borde dessutom kunna övervägas om ej gränsen för stipendiegivningen borde vidgas så att ej mindre bemedlade helt utestänges.

Mot bakgrunden av vad här framförts synes det oss ytterst angeläget att årets anslag avpassas så, att riksdagens tidigare principbeslut förverkligas; speciellt som detta redan skett vid en del av de högre läroanstalterna, nämligen de under jordbruksdepartementet hörande, där sedan läsåret 1955/56 över 25 procent av de nyinskrivna studerandena kunnat tilldelas stipendier.

Skulle med hänsyn till budgetläget en sådan anslagshöjning anses omöjlig måste såvitt vi förstår garantilänenämndens förslag obeskuret bifallas om icke riksdagens tidigare principbeslut skall äventyras. Redan fjolårets anslagssumma innebar en försämring mot 1954 vad avser det procentuella antalet utdelade stipendier i förhållande till antalet i författningens mening kompetenta sökande.

Utskottet har vid sin prövning av detta ärende ansett sig i fråga om anslagsavvägningen för nästa budgetår böra biträda departementschefens förslag, som innebär en så kraftig höjning av anslaget som med 1 700 000 kronor, och avstyrker alltså bifall till de i ämnet väckta motionerna, såvitt dessa avse anslagsbeloppet. Utskottet, som icke heller är berett att tillstyrka, att riksdagen skulle såsom i motionerna I: 247 och II: 413 påyrkats avlåta skrivelse till Kungl. Maj:t i förevarande ämne, vill emellertid liksom de två närmast föregående åren och i anslutning till vad departementschefen därom anfört understryka angelägenheten av att — i den mån det ekonomiska läget så medger — naturastipendiesystemet successivt utbygges i riktning mot det slutmål, som angivits för det direkta statliga stödet till förevarande kategorier av studerande. Departementschefen har framhållit, att vid ett bifall till vad han förordat kunde antalet nya stipendier under nästa läsår beräknas komma att motsvara drygt 17 procent av totalantalet nyinskrivna mot 14 procent innevarande läsår. Enligt vad utskottet inhämtat har garantilånenämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 mars 1956 inkommit med förslag till fördelning av förevarande anslag för nästa budgetår. Av skrivelsen framgår, att behovet av fortsatta stipendier med stöd av numera tillgängliga uppgifter kan beräknas lägre än vad som angivits i garantilånenämndens hösten 1955 avgivna petita och att med hänsyn härtill antalet nya stipendier nu torde kunna uppskattas till 936 mot av departementschefen under ifrågavarande punkt angivna 845. Detta innebär, att antalet nya stipendier under nästa läsår kommer att motsvara cirka 19 procent av totalantalet nyinskrivna. Med en fortsatt utbyggnad i denna takt av naturastipendiesystemet kan antalet nya stipendier inom de närmast kommande åren uppbringas till den tidigare angivna målsättningen av 26 procent av samtliga nyinskrivna.

I detta sammanhang vill utskottet även erinra om att antalet studerande, som kunna få studielån med statlig kreditgaranti genom riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts den 27 januari 1956 avlåtna proposition nr 50, kommer från och med nästa budgetår att i det närmaste fördubblas.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt i övrigt framställda förslag ha icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Utskottet får alltså hemställa,

- a) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 247 och II: 413 — såvitt de avse anslagsbeloppets storlek — samt motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga, II: 106 samt II: 386, till *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 4 480 000 kronor;

b) att motionerna I: 247 och II: 413 — såvitt de avse skrivelse till Kungl. Maj:t — icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

47:o) Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 125, s. 286), vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

48:o) Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier. Kungl. Maj:t har (punkt 126, s. 286 och 287) föreslagit riksdagen att till Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 680 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *Regnéll* och *Braconier* väckt motion (II: 544), vari hemställts, att riksdagen måtte till Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier för budgetåret 1956/57 anvisa ett med 240 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 1 920 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Av kanslern för rikets universitet framställt förslag om ökning av det nuvarande antalet stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, nämligen med 26 licentiantstipendier och 27 doktorandstipendier har departementschefen ansett sig icke kunna för nästa budgetår tillstyrka.

Det i *motionen II: 544* framställda yrkandet överensstämmer med kanslerns ovanberörda förslag. Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet, som icke ansett sig böra tillstyrka bifall till det i motionen II: 544 gjorda yrkandet, biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 544, till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 680 000 kronor.

49:o) **Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 127, s. 287), vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

50:o) **Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 128, s. 287 och 288), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

51:o) **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 129, s. 288 och 289), vilket innebär en anslagshöjning med 28 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 691 000 kronor.

52:o) **Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning.** Kungl. Maj:t har (punkt 130, s. 289—291) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för de kliniska forskartjänsterna, som föranledes av vad departementschefen anför, dels godkänna av departementschefen angiven stat för de kliniska forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till *Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 426) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 518), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte inrätta fem nya särskilda forskningsläkartjänster för klinisk forskning samt under punkten 130, *Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning*, anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kronor.

Förevarande anslag, som första gången upptagits på riksstaten för innevarande budgetår, är nu uppfört med 107 000 kronor. Ur anslaget bestrides kostnaderna för fem kliniska forskartjänster i lönegraden Ce 30. *Statens medicinska forskningsråd* har hemställt, att antalet forskningsläkartjänster utökas med ytterligare fem och att härför erforderliga medel anvisas för nästa budgetår. *Departementschefen* har tillstyrkt bifall till inrättande av ytterligare två tjänster.

Det i *motionerna I: 426* och *II: 518* framställda yrkandet, såvitt här är i fråga, överensstämmer med forskningsrådets ovanberörda förslag. Beträffande motiveringen för detta yrkande torde få hänvisas till motionen *II: 513*.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 53 000 kronor.

Utskottet. Med hänvisning i tillämpliga delar till vad utskottet i det föregående under Uppsala universitet: Avlöningar (punkten 1) anfört med avseende å inrättandet av nya docentbefattningar vid medicinska fakulteten avstyrker utskottet bifall till *motionerna I: 426* och *II: 518*, såvitt här är i fråga.

Utskottet, som ansluter sig till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 426* och *II: 518*, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för de kliniska forskartjänsterna, som föranledes av vad departementschefen i det föregående anfört;

b) godkänna följande stat för de kliniska forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

S t a t		
<i>Avlöningar</i>		
1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	129 000	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	30 000	159 000
<i>Omkostnader</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	100	
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	900	1 000
		Summa kronor 160 000

c) till *Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kronor.

53:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131, s. 291 och 292), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

54:o) **Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 132, s. 292), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

55:o) **Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet.** Kungl. Maj:t har (punkt 133, s. 292) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sandler m. fl.* (I: 99) och den andra inom andra kammaren av herr *Sundström m. fl.* (II: 111), i vilka hemställts, att riksdagen ville besluta att till Stockholms högskolors rektorskonvent såsom bidrag till den akademiska musikverksamheten vid Stockholms högskolor bevilja ett årligt reservationsanslag å 15 000 kronor, avsett att fördelas med 3 000 kronor till Stockholms student-sångarförbund, 9 000 kronor till Stockholms akademiska orkesterförening och 3 000 kronor till Akademiska kören.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår. Ett av kanslern för rikets universitet framställt förslag om medelsanvisning å 15 000 kronor till understödjande av den akademiska musikverksamheten vid Stockholms högskolor har departementschefen ansett sig icke för nästa budgetår kunna tillstyrka.

I *motionerna I: 99* och *II: 111* har anförts bland annat följande.

Såsom universitetsort intager Stockholm numera en med Uppsala och Lund fullt jämförbar ställning. Antalet studenter vid högskolorna i Stockholm uppgår sålunda till omkring 8 000 mot cirka 5 000 i Uppsala och cirka 4 000 i Lund. Splittringen på ett flertal högskolor i Stockholm har emellertid — i förening med otillräckliga materiella resurser — medfört att

det akademiska livet icke kunnat nå tillnärmelsevis samma utveckling som vid de båda äldsta statsuniversiteten. Det år 1944 tillskapade Stockholms högskolors rektorskonvent — med uppgift att verka för ett rationellt samarbete mellan högskolorna — har endast i blygsam omfattning kunnat tillgodose angelägena gemensamma universitetsändamål. Särskilt har den akademiska musikverksamheten i Stockholm på senare år fått arbeta under ytterst bekymmersamma villkor.

Akademisk musik utövas i huvudstaden främst inom tre organisationer, nämligen Stockholms studentsångarförbund, grundat 1905, Stockholms akademiska orkesterförening, grundad 1922, samt Akademiska kören, grundad 1931. Verksamheten inom dessa sammanslutningar avser att samla studenter och studentskor vid Stockholms högskolor till aktivt utövande av musik dels för att bereda deltagarna tillfälle att fördjupa sin kunskap om och inlevelse i musik, dels ock för att genom konserter och framträdanden vid högtidligheter av officiell och särskilt akademisk art bidra till ett berikande av det allmänna musiklivet inom huvudstaden, ävensom, när möjligheter härtill förefinnas, genom konsertresor såväl inom som utom det egna landet sprida kännedom om svensk akademisk musikkultur och svensk musik.

Att upprätthålla en fortgående verksamhet av detta slag kräver emellertid vissa ekonomiska resurser. Viktiga poster på utgiftssidan äro hyra för repetitionslokaler, anskaffning av noter och instrument samt arvoden till dirigenter, repetitörer och — i begränsad utsträckning — till yrkesmusiker som förstärkning vid konserter. Dessa kostnader hava under senare år avsevärt stegrats. En del av nämnda utgifter har tidigare i vissa fall kunnat täckas genom konsertverksamhet, men detta är numera icke möjligt i samma utsträckning som förut på grund av ökade omkostnader vid offentliga framträdanden och hårdare konkurrens om konsertpubliken.

I Uppsala och Lund liksom i de nordiska grannländernas universitetsstäder stå avsevärda anslag till det akademiska musiklivets förfogande. Sålunda bekostas i Uppsala Akademiska kapellets verksamhet helt av universitetet, som håller övningslokal (Musicum), orkesterbibliotek, dirigent (Ca 25) och vaktmästare, betalar erforderliga fackmusiker samt dessutom ur fonder och löpande anslag lämnar årliga bidrag med cirka 3 000 kronor. — Studentkåren stå helt för Uppsala studentkårens allmänna sångförenings utgifter. Denna förening har även rätt stora stipendiefonder.

Akademiska kapellet i Lund äger egna lokaler — kansli och repetitionsal — eget omfattande bibliotek, egna såväl stråk- som blåsinstrument samt slaginstrument jämte två flyglar. Beträffande instrumentanskaffningen må i detta sammanhang framhållas, att riksdagen på därom gjord framställning år 1947 beviljade ett anslag om 6 500 kronor för inköp av en förstklassig konsertflygel samt att för samma ändamål från universitetets reservfond utanordnades ett extra anslag av 1 500 kronor. I övrigt åtnjuter Akademiska kapellet från universitetet ett särskilt materialanslag, för närvarande uppgående till 5 400 kronor per läsår. Detta anslag användes till inköp av instrument, noter, strängar och notställ m. m. samt för engagerande vid konserter av erforderliga yrkesmusiker ävensom till förekommande reseersättningar. Från universitetets reservfond utanordnas dessutom medel till hjälp för inköp av instrument samt understundom extra anslag, då det ordinarie materialanslaget icke räckt till. — Lunds studentsångarförening har egna repetitionslokaler samt ett årligt anslag av 1 000 kronor från Akademiska föreningen (universitetets studentkår).

För de akademiska musikorganisationerna i Stockholm ha hittills regelbundna anslagsmedel icke stått till förfogande. Från de olika högskolorna och studentkårerna ha tid efter annan utanordnats varierande belopp av begränsad storleksordning. Sålunda ha Stockholms studentsångarförbund och Stockholms akademiska orkesterförening för senaste räkenskapsår erhållit vardera 500 kronor från högskolor, medan Akademiska kören under nämnda år uppburit sammanlagt 700 kronor från högskolor och kår. Under tidigare år ha bidragen till de tre akademiska musiksammanslutningarna sammanlagt aldrig överskridit 2 800 kronor från högskolorna och 1 050 kronor från kårerna. Högskolornas befogenhet att ur anslagsmedel lämna sådana bidrag måste i flera fall betecknas såsom tveksam. När musiksammanslutningarna medverkat vid akademiska högtider, har i regel ersättning utgått för direkta utlägg. Alla tre musiksammanslutningarna upptaga årsavgifter av sina medlemmar.

Enligt vår uppfattning tala starka skäl för omedelbart ekonomiskt bistånd från det allmänna sida till den hårt beträngda akademiska musikverksamheten i Stockholm. Förr eller senare torde fasta tjänster, liknande de i Uppsala och Lund föreliggande, för ändamålet böra inrättas. Även de nu provisoriskt lösta lokalfrågorna kräva därvid särskild uppmärksamhet. I avvaktan härå framstår det såsom ytterst angeläget, att den hittills på frivillighetens väg mödosamt uppbyggda verksamheten icke av ekonomiska skäl måste avsevärt inskränkas. Att åstadkomma någon nämnvärd förbättring genom ökning av de nu utgående medlemsavgifterna lärer icke vara möjligt, oavsett att en sådan utväg eljest ter sig föga tilltalande. Särskilt må framhållas, att den högt kvalificerade konstnärliga ledning, som kräves för framgångsrik akademisk musikverksamhet, icke kan påräknas utan skäligt vederlag. Det lyckliga förhållandet, att en så utomordentlig kraft som den nyligen bortgångne professorn Oskar Lindberg under mer än trettio år utan någon som helst ersättning ställde sig till förfogande som ledare för Stockholms akademiska orkester, lär icke kunna inom någon av sammanslutningarna vinna efterföljd för framtiden. I och för sig förefaller det också mer än rimligt, att för den akademiska musikverksamheten bland Stockholms åttatusen studenter anvisas medel, som i storleksordning närma sig vad ett ordinärt stockholmsläroverk har till förfogande för sin musikundervisning.

Utskottet, som i anledning av motionerna I: 99 och II: 111 velat vitsorda betydelsen av den uppgift de ovannämnda musikaliska sammanslutningarna ha att fylla icke blott inom det akademiska livet utan även inom samhällslivet i övrigt, har likväl icke funnit sig böra tillstyrka bifall till de ifrågasvarande motionerna. Utskottet vill emellertid ifrågasätta huruvida icke visst bidrag till ändamålet lämpligen kan ställas till förfogande ur lotterimedelsfonden.

På grund av vad sålunda anförts och med biträdande av vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 99 och II: 111, till *Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

Uppskjutna frågor m. m.

56:o) **Tidigare behandlade frågor.** Beträffande punkterna 134—160 under ifrågavarande avsnitt har utskottet tidigare avgivit utlåtande (nr 55). Härom har utskottet velat

erinra.

57:o) **Uppskjutna frågor.** Beträffande vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen under följande punkter, nämligen

punkten 76: Universitetskanslersämbetet: Avlöningar. Universitetskanslersämbetet: Omkostnader,

punkten 104: Bidrag till Stockholms högskola samt

punkten 107: Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 17 april 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Leander, Näsström, Boman, Hesselbom, Pålsson, Sundelin, Einar Persson, Birger Andersson, Ragnar Persson, Thun, Nils Theodor Larsson, fröken Ranmark och herr Arrhén; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg i Skövde, Åkerström, Rubbestad, Hoppe, fröken Elmén, herrar Petterson i Degerfors, Staxäng, Johansson i Mysinge, Jansson i Kalix, Karlsson i Olofström, fröken Vinge, herrar Blidfors, Andreasson och Helén;

dock att herr Holmqvist deltagit i stället för herr Leander vid behandlingen av punkten 46 och herr Cassel i stället för herr Staxäng vid behandlingen av punkterna 46—57.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Uppsala universitet: Avlöningar) av herrar *Ohlon, Boman, Sundelin, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, fröken *Vinge* och herr *Helén*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 9, som börjar med »Av den» och slutar med »till detsamma», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Av den medicinska fakultetens docentbefattningar är för närvarande endast en avsedd att företrädesvis stå till förfogande för kliniskt ämne. Vederbörande universitetsmyndigheter i Uppsala och kanslern för rikets universitet ha hemställt om inrättande av ytterligare två dylika befattningar från och med nästa budgetår. Departementschefen har emellertid för sin del förordat inrättandet av allenast en ny docentbefattning för kliniskt ämne. Det i motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, gjorda yrkandet överensstämmer med kanslerns och universitetsmyndigheternas förslag. Utskottet finner det synnerligen angeläget, att den medicinska fakultetens docentinstitution förstärkes i syfte främst att på det kliniska området bereda kvalificerade vetenskapsidkare ökade forskningsmöjligheter. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka bifall till det i nyssnämnda motioner gjorda yrkandet, vilket för Uppsala universitets del innebär tillkomsten av utöver vad Kungl. Maj:t förordat en docentbefattning för kliniskt ämne.

På grund av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit böra de i avlöningsstaten för Uppsala universitet ingående anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg ökas med i avrundade tal respektive 17 300 kronor och 4 200 kronor samt avlöningsanslagets slutsumma uppföras med (12 405 000 + 21 500 =) 12 426 500 kronor.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, samt med avslag å motionerna I: 95 och II: 113,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad utskottet anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 075 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 812 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	190 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 507 300
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 894 300
Summa kronor	12 478 600

Särskilda uppbördsmedel

1. Inkomst av auktionsverket, dekanatsmedel samt inskrivnings- och kallelsepenningar, i runt tal	3 000	
2. Ränta å vissa donationsfonder . .	42 600	
3. Bidrag från C. F. Liljewalchs fond för personliga professurer	6 500	52 100
		<hr/>
	Nettoutgift kronor	12 426 500

c) till *Uppsala universitet: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 12 426 500 kronor;»

2) vid *punkten 7* (Lunds universitet: Avlöningar)

a) av herr *Blidfors* och fröken *Vinge* i vad avser utskottets yttrande och förslag beträffande motionerna I: 96 och II: 96 angående omvandling av precepturen i ekonomisk historia till en professur i ämnet;

b) av herrar *Ohlon*, *Boman*, *Sundelin*, *Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, fröken *Vinge* och herr *Helén*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 19, som börjar med »Med hänvisning» och slutar med »i fråga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Med hänvisning i tillämpliga delar till vad utskottet i det föregående under Uppsala universitet: Avlöningar (*punkten 1*) anfört anser utskottet sig böra, med biträdande av vad i motionerna I: 426 och II: 518 — såvitt här är i fråga — påyrkats, tillstyrka att vid Lunds universitet inrättas utöver den vid medicinska fakulteten av Kungl. Maj:t föreslagna nya docentbefattningen i kliniskt ämne ytterligare en dylik tjänst.

På grund härav torde de i avlöningsstaten för Lunds universitet ingående anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg böra ökas med i avrundade tal respektive 17 300 kronor och 4 200 kronor samt avlöningsstatens slutsumma uppföras med (11 630 000 + 21 500 =) 11 651 500 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, samt med avslag å motionerna I: 96 och II: 96, I: 97 och II: 107, I: 98 och II: 108 samt I: 240 och II: 419, sistnämnda två motioner såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad utskottet anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 709 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 050 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	86 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 099 300
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 710 700
Summa kronor	11 655 000

Särskilda uppbördsmedel

Studentinskrivningspenningar och tillfälliga inkomster	3 500
Nettoutgift kronor	11 651 500

c) till *Lunds universitet*: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 11 651 500 kronor.»

3) vid *punkten 14* (Göteborgs universitet: Avlöningar) av herrar *Ohlson, Boman, Sundelin, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, fröken *Vinge* och herr *Helén*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 24, som börjar med »Med hänvisning» och slutar med »i fråga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Med hänvisning i tillämpliga delar till vad utskottet i det föregående under Uppsala universitet: Avlöningar (punkten 1) anfört anser utskottet sig böra, med biträdande av vad i motionerna I: 426 och II: 518 — såvitt här är i fråga — påyrkats, tillstyrka, att vid Göteborgs universitets medicinska fakultet inrättas utöver de av Kungl. Maj:t föreslagna nya docentbefattningarna ytterligare en dylik tjänst.

På grund härav torde de i avlöningsstaten för Göteborgs universitet ingående anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg böra höjas med i avrundade tal respektive 17 800 kronor och 4 200 kronor samt avlöningsanslagets slutsumma uppföras med (4 475 000 + 22 000 =) 4 497 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Göteborgs universitet, som föranledes av vad utskottet anför;

b) godkänna följande avlöningsstat för Göteborgs universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 676 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 031 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 674 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	839 200
<hr style="width: 100%;"/>	
Summa kronor	5 221 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Göteborgs stad till avlöande av de kliniska amanuenserna	155 600
2. Bidrag från Göteborgs stad till filosofiska fakulteten	400 000
3. Avkastning från vissa donationsfonder ...	164 400
4. Studentinskrivnings- och examinationsavgifter samt diverse inkomster	4 000
<hr style="width: 100%;"/>	
Summa kronor	724 000

Nettoutgift kronor 4 497 000

c) till *Göteborgs universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 4 497 000 kronor;»

4) vid *punkten 21* (Karolinska mediko-kirurgiska institutet: *Avlöningar*)

a) av herrar *Ohlson, Boman, Sundelin, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, fröken *Vinge* och herr *Helén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 34 börjar med »Med hänvisning» och på s. 35 slutar med »i fråga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Med hänvisning i tillämpliga delar till vad utskottet i det föregående under Uppsala universitet: Avlöningar (punkten 1) anført anser utskottet sig böra, med biträdande av vad i motionerna I: 426 och II: 518 — såvitt här är i fråga — påyrkats, tillstyrka, att vid karolinska institutet inrättas utöver den av Kungl. Maj:t föreslagna nya docentbefattningen i kliniskt ämne ytterligare en dylik tjänst.

På grund härav torde de i avlöningsstaten för karolinska institutet ingående anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg böra ökas med i avrundade tal 18 400 kronor och 4 400 kronor samt avlöningsstatens slutsumma uppföras med (5 582 200 + 22 800 =) 5 605 000 kronor.»;

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 285 och II: 430, såvitt de avse medelsanvisning, samt I: 287 och II: 434

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranledes av vad utskottet anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 812 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	987 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 911 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	919 900
<u>Summa kronor</u>	<u>5 631 000</u>

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Malmstenska donationsfonden..	4 000
2. Bidrag från Ekmanska donationsfonden ...	8 000
3. Bidrag från Mimi Althainz donationsfond ..	14 000
<u>Summa kronor</u>	<u>26 000</u>

Nettoutgift kronor 5 605 000

c) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 5 605 000 kronor;»

b) av fröken *Vinge* i vad avser utskottets yttrande och förslag beträffande motionerna I: 285 och II: 430 angående professur i barnpsykiatri;

5) vid *punkten 30* (Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar)

a) av herrarna *Ohlson, Boman, Sundelin, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, fröken *Vinge* och herr *Helén*, vilka ansett att utskottet bort i anledning av motionerna I: 244 och II: 444 tillstyrka att tandläkarhögskolans i Stockholm avdelning för odontologisk ortopedi erhåller viss personalförstärkning från och med nästa budgetår, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »I avsaknad» och slutar med »till övervägande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet finner det emellertid uppenbart att starka skäl tala för att en viss omedelbar — om ock mera provisorisk — upprustning av omfördälda avdelning kommer till stånd i avvaktan på att slutligt förslag framlägges rörande avdelningens definitiva organisatoriska utformning. I sådant avseende vill utskottet i anslutning till motionerna I: 244 och II: 444 förorda, att från och med nästa budgetår en avdelningstandläkartjänst i Ce 24 inrättas, avsedd för käkortoped, samt att till avdelningen knytes ett laboratoriebiträde i Ce 11. Kostnaderna härför uppgå till i runt tal sammanlagt 26 000 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde böra höjas med i runt tal 21 000 kronor, anslagsposten till rörligt tillägg med i runt tal 5 000 kronor och avlöningsanslagets slutsumma uppföras med (3 135 000 + 26 000 =) 3 161 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 244 och II: 444,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för tandläkarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad utskottet anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	683 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	850 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	1 173 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	455 000
	<hr/>
	Summa kronor 3 161 000

c) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 3 161 000 kronor.»

b) av herrar *Skoglund* i *Doverstorp* och *Staxäng*;

6) vid *punkten 46* (Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter)

a) av herrar *Ohlon*, *Boman*, *Sundelin*, *Malmborg* i *Skövde*, fröken *Elmén*, fröken *Vinge* och *Helén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga — vilka motioner beträffande yrkandet i fråga om anslagsbeloppet överensstämman med hemställan i motionen II: 106 samt med ett i motionen II: 386 i första hand framställt förslag — samt att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har departementschefen förordat en anslagshöjning för budgetåret 1956/57 med 1 700 000 kronor. Vid bifall härtill kan enligt vad departementschefen uppgivit antalet nya stipendier under nästa läsår beräknas komma att motsvara drygt 17 procent av totalantalet nyinskrivna mot 14 procent innevarande läsår. Enligt vad utskottet inhämtat har garantilänenämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 mars 1956 inkommit med förslag till fördelning av förevarande anslag för nästa budgetår. Av skrivelsen framgår, att behovet av fortsatta stipendier med stöd av numera tillgängliga uppgifter kan beräknas lägre än vad som angivits i garantilänenämndens hösten 1955 avgivna petita och att med hänsyn härtill antalet nya stipendier nu torde kunna uppskattas till 936 mot av departementschefen under ifrågavarande punkt angivna 845. Detta innebär, att antalet nya stipendier under nästa läsår kommer att motsvara 19 procent av totalantalet nyinskrivna.

Härmed är emellertid den målsättning, som tidigare fastslagits av såväl studentsociala utredningen som av statsmakterna — stipendiering av en fjärdedel av de nyinskrivna studenterna — icke förverkligad. Utskottet får för sin del framhålla, att då det gäller universitets- och högskolestudier en kraftig höjning av naturastipendieringen enligt utskottets mening utgör

den viktigaste åtgärden för att eliminera de orättvisor, som bestå i olikheter i de ekonomiska förutsättningarna för studiebegävningar ur skilda befolkningsgrupper. Utskottet finner det därför angeläget att åtgärder nu vidtagas för ett uppnående av den ovan angivna målsättningen och biträder det i motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga, gjorda yrkandet, vilket beträffande anslagsbeloppet överensstämmer med hemställan i motionen II: 106 samt med ett i motionen II: 386 i första hand framställt förslag. I enlighet med vad i nyssnämnda motioner påyrkats tillstyrker utskottet, att förevarande anslag för nästa budgetår upptages med ett belopp av 6 479 000 kronor, utgörande en i förhållande till Kungl. Maj:ts här föreliggande förslag ytterligare anslagsförstärkning med 1 999 000 kronor.

På grund av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit avstyrker utskottet bifall till dels motionerna I: 247 och II: 413, såväl i vad de avse anslagsbeloppets storlek som skrivelse till Kungl. Maj:t, dels ock motionen II: 386, i vad den avser ett i andra hand alternativt framställt förslag.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt under denna punkt föreslagit föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga, II: 106 och II: 386, sistnämnda motion i vad den avser det i första hand angivna anslagsbeloppets storlek, ävensom med avslag å motionerna I: 247 och II: 413, såvitt de avse anslagsbeloppets storlek, och II: 386, såvitt den avser det i andra hand angivna anslagsbeloppets storlek, till *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 6 479 000 kronor;

b) att motionerna I: 247 och II: 413 — såvitt de avse skrivelse till Kungl. Maj:t — icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

b) av herrar *Hesselbom* och *Holmqvist*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 247 och II: 413 och alltså hemställa,

a) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 247 och II: 413, i vad de avse anslagsbeloppets storlek, samt med avslag å motionerna I: 421 och II: 513, såvitt här är i fråga, II: 106 och II: 386 till *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 4 875 000 kronor;

b) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 247 och II: 413, i vad de icke behandlats under a), i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att antalet stipendier för nästkommande budgetår anpassas så, att 1950 års riksdagsbeslut och studentsociala utredningens förslag om stödet till mindre bemedlade universitets- och högskolestuderande samt studerande vid socialinstituten kunna förverkligas.

7) vid *punkten 48* (Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier) av herr *Arrhén*;

8) vid *punkten 52* (Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning) av herrar *Ohlson, Boman, Sundelin, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, fröken *Vinge* och herr *Helén*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga, och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Med hänvisning i tillämpliga delar till vad utskottet i det föregående under Uppsala universitet: Avlöningar (punkten 1) anfört anser utskottet sig böra, med biträdande av vad i motionerna I: 426 och II: 518 — såvitt här är i fråga — påyrkats, tillstyrka att fem forskningsläkartjänster inrättas, vilket innebär tillkomsten av tre nya tjänster av ifrågavarande slag utöver de två av Kungl. Maj:t föreslagna.

På grund härav torde de i staten för de kliniska forskningsläkartjänsterna ingående anslagsposterna till avlöningar till icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg böra höjas med i avrundade tal 55 000 kronor och 13 000 kronor samt anslaget slutsumma uppföras med (160 000 + 68 000 =) 228 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och i anslutning till motionerna I: 426 och II: 518, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga den ändring i personalförteckningen för de kliniska forskartjänsterna, som föranledes av vad utskottet anfört;

b) godkänna följande stat för de kliniska forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

S t a t

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	184 000	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	<u>43 000</u>	227 000

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	100	
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	<u>900</u>	1 000
		<u>Summa kronor 228 000</u>

c) till *Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 228 000 kronor.»